

Institutionele beleggers

De gepubliceerde cijfers en artikelen van de institutionele beleggers bevatten fouten. Dientengevolge zijn publicaties over dit onderwerp in deze maandstatistiek niet correct. De [cijfers voor 2000-2002](#) zijn inmiddels bijgesteld.

Consumentenprijsindex

In de [persmededeling van 5 augustus 2003](#) heeft het CBS gemeld dat de uitkomsten over de periode juni 2002 tot en met juni 2003 niet correct zijn. Dientengevolge zijn de CPI-cijfers in deze publicatie niet correct.

Het [persbericht van 9 september 2003](#) bevat de gecorrigeerde cijfers voor de reeks voor alle huishoudens en voor de geharmoniseerde consumentenprijsindex.

Financiële Maandstatistiek

Jaargang 9 – maart 2003

Verklaring der tekens

.	= gegevens ontbreken
*	= voorlopig cijfer
x	= geheim
—	= nihil
—	= (indien voorkomend tussen twee getallen) tot en met
0 (0,0)	= het getal is minder dan de helft van de gekozen eenheid
niets (blank)	= een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
2002–2003	= 2002 tot en met 2003
2002/2003	= het gemiddelde over de jaren 2002 tot en met 2003
2002/'03	= oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2002 en eindigend in 2003
1992/'93–2002/'03	= boekjaar enz. 1992/'93 tot en met 2002/'03

In geval van afronding kan het voorkomen dat de totalen niet geheel overeenstemmen met de som der opgetelde getallen.

Verbeterde cijfers in staten en tabellen zijn niet als zodanig gekenmerkt.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Prinses Beatrixlaan 428
2273 XZ Voorburg

Druk

Centraal Bureau voor de Statistiek
Facilitair bedrijf

Omslagontwerp

WAT ontwerpers, Utrecht

Inlichtingen

Tel.: (045) 570 70 70
Fax: (045) 570 62 68
E-mail: infoservice@cbs.nl

Bestellingen

E-mail: verkoop@cbs.nl

Internet

www.cbs.nl

© Centraal Bureau voor de Statistiek,
Voorburg/Heerlen, 2003.
Bronvermelding is verplicht.
Vereenvoudiging voor eigen gebruik of
intern gebruik is toegestaan.

Prijzen zijn excl. administratie- en
verzendkosten.

Abonnementsprijs: € 94,80

Prijs per los nummer: € 12,80

Kengetal: O-1

ISSN 1381-6780

Productnummer: 0510203030

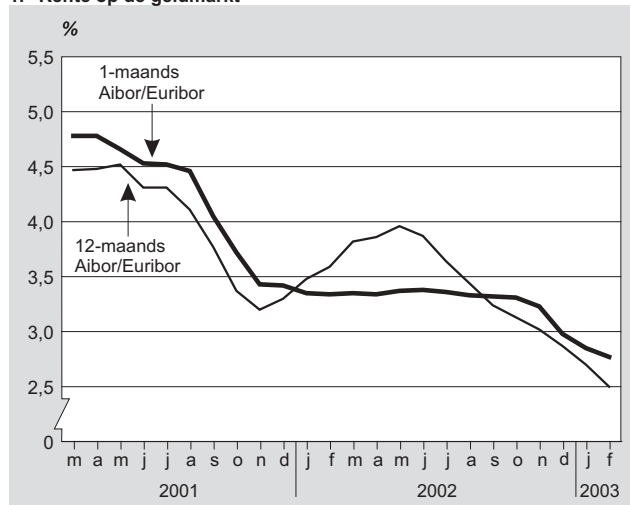
Centraal Bureau voor de Statistiek

Inhoud

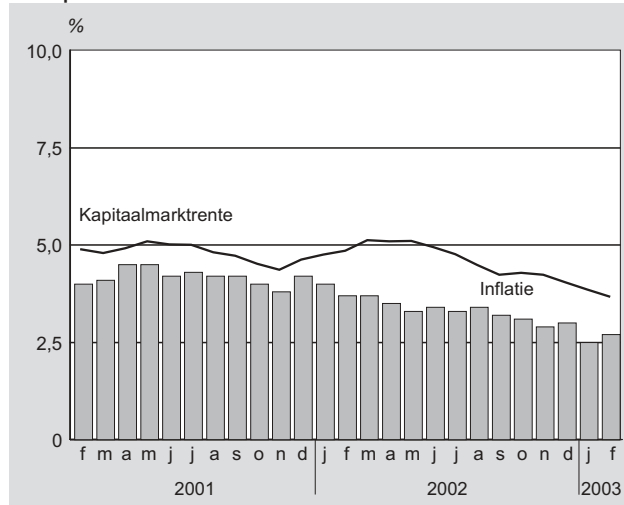
Grafieken	4
In dit nummer	5
Persberichten	6
Artikelen	
Lage hypotheekrente houdt hypotheekmarkt op peil	8
Spaargeld per huishouden: 24 duizend euro	14
Ruim eenderde woningen van corporaties	15
Stijging opbrengst waterschapsheffingen 4 procent in 2003	17
Tabellen	
Financiële kerncijfers	20
Banken	22
Sparen en lenen	24
Geldmarkt	28
Kapitaalmarkt	30
Effectenbeurs	33
Vastgoed	40
Verzekeraars en pensioenfondsen	43
In de voorgaande 12 maanden	46
Trefwoordenregister	47
Andere CBS-publicaties	48

Grafieken

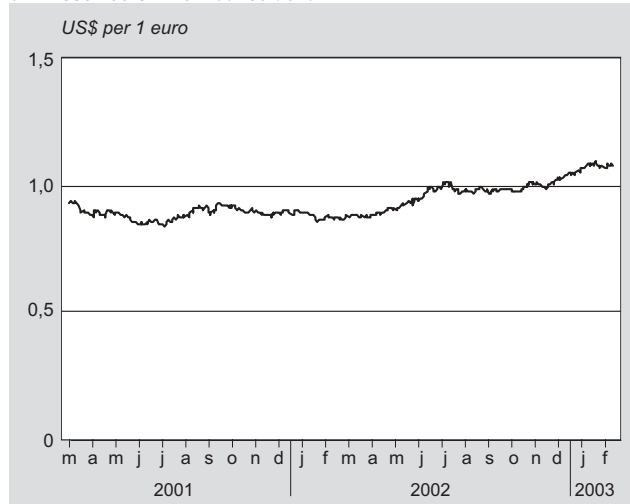
1. Rente op de geldmarkt

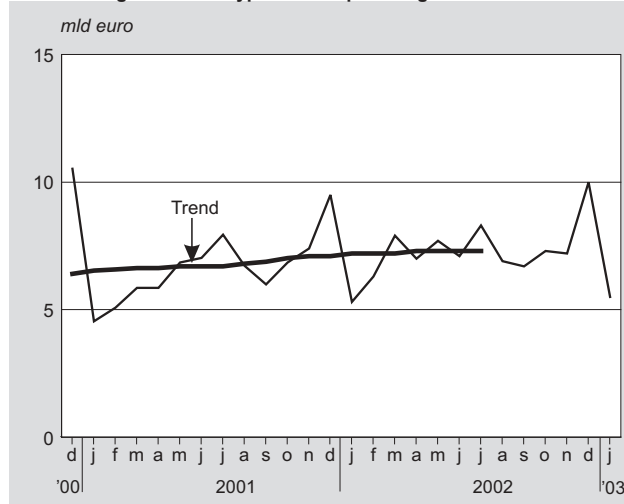
2. Kapitaalmarktrente en inflatie

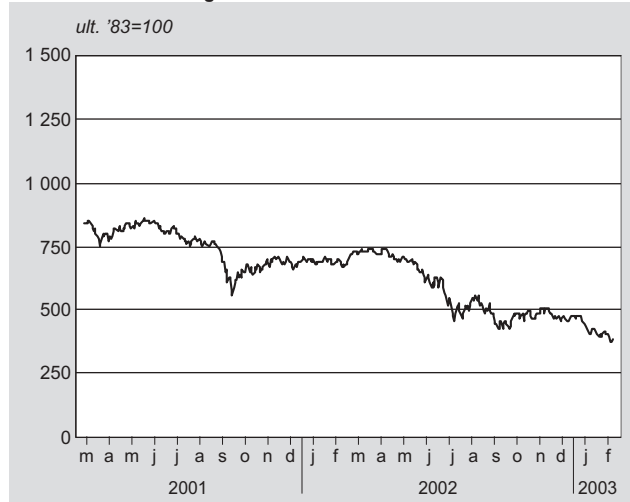
3. Wisselkoers Amerikaanse dollar

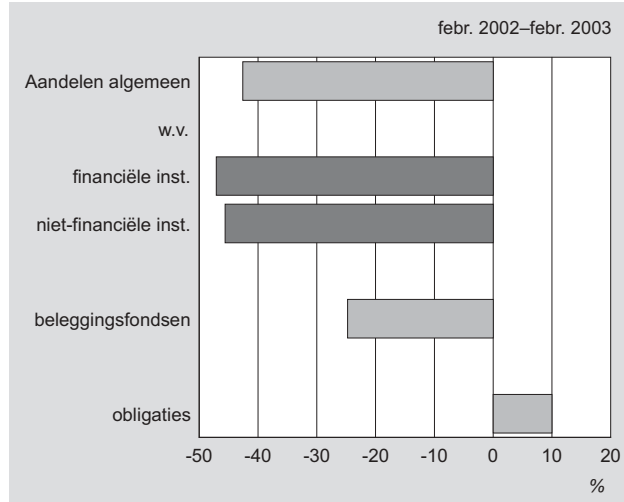
4. Nieuw ingeschreven hypotheeklen op woningen

5. CBS-koersindex algemeen

6. Totaal rendement

In dit nummer

Lage hypotheekrente houdt hypotheekmarkt op peil pag. 8

Hoewel de verdere economische teruggang de consument voorzichtig heeft gemaakt met het doen van grote aankopen, zijn er in 2002 meer woninghypotheken ingeschreven dan in het jaar ervoor. Ook is het gemiddelde hypotheekbedrag gestegen. Vooral de lage hypotheekrente speelde een grote rol bij het in stand houden van de hypotheekmarkt. Dat de hypotheekrente laag bleef, was het gevolg van de kwakkelende wereldeconomie die de kapitaalmarktrente volgt. Ook de stagnatie in de woningmarkt zorgde voor handhaving van het huidige niveau op de hypotheekmarkt.

Spaargeld per huishouden: 24 duizend euro blz. 14

In 2002 hebben de Nederlandse huishoudens 9,1 miljard euro meer overgemaakt naar hun spaarrekening dan dat ze opgenomen hebben. Dit spaarverschil is 6 miljard euro minder dan in 2001.

Per huishouden stond er eind 2002 gemiddeld 24 duizend euro op de spaarrekening, wat aanzienlijk meer is dan de jaren daarvoor.

Ruim eenderde woningen van corporaties blz. 15

Eind 2001 bezitten woningbouwcorporaties 2,35 miljoen woningen. Hiermee is ruim eenderde van de woningen in ons land in bezit van deze sociale verhuurders. Ten opzichte van 2000 is dit aandeel vrijwel gelijk gebleven. In de afgelopen vijf jaar is er echter sprake van een lichte afname van het aandeel.

Stijging opbrengst waterschapsheffingen 4 procent in 2003 blz. 17

In 2003 verwachten de waterschappen 1,8 miljard euro te ontvangen uit heffingen ofwel bijna 0,1 miljard meer dan vorig jaar. Dit komt neer op een opbrengststijging van ruim 4 procent, de kleinste toename sinds 1999. In de periode 1999–2002 hebben huishoudens en bedrijven jaarlijks gemiddeld ruim 6 procent meer waterschapsbelastingen betaald. Gerekend naar de groei van de belastingopbrengsten blijven de waterschappen dit jaar ook achter bij de gemeenten en provincies (beide +8 procent). In 2003 groeit de opbrengst van de ingezetenenomslag met 7 procent. De verontreinigingsheffing neemt toe met 5 procent. De omslag ongebouwd daarentegen laat een daling van 2 procent zien.

Tabellen vastgoed vervallen

Per 1 januari 2003 is het CBS gestopt met het samenstellen van cijfers over vastgoedtransacties. Hierdoor is het niet meer mogelijk de tabellen 6.1–6.3 in het hoofdstuk Vastgoed te actualiseren. Vanaf het aprilnummer komen de vastgoedtabellen in de Financiële maandstatistiek te vervallen.

Persberichten

Opnieuw meer faillissementen

In 2002 zijn bijna 6 800 faillissementen uitgesproken. Dit is 16 procent meer dan een jaar eerder. Hiermee zet de stijging door die in 2000 begon. Ook het aantal wettelijke schuldsaneringen bij particulieren is in 2002 verder toegenomen. Deze ontwikkelingen hangen samen met de teruggelopen economische groei in ons land.

Flinke stijging faillissementen bij BV's

Het aantal uitgesproken faillissementen van besloten vennootschappen (BV) bedroeg vorig jaar 3 700. Ten opzichte van het jaar 2001 is dit een toename met 26 procent. De BV's nemen ruim de helft van het totale aantal faillissementen voor hun rekening. Het CBS heeft bij alle bedrijfstakken in 2002 een stijging van het aantal failliet verklaarde bedrijven en instellingen (exclusief eenmanszaken) geregistreerd. Sterke stijgingen doen zich voor in de bedrijfstakken financiële instellingen (93 procent) en verhuur en zakelijke dienstverlening (33 procent). Bij particulieren (met of zonder eenmanszaak) is het aantal faillietverklaringen in 2002 met 8 procent toegenomen tot 2 661.

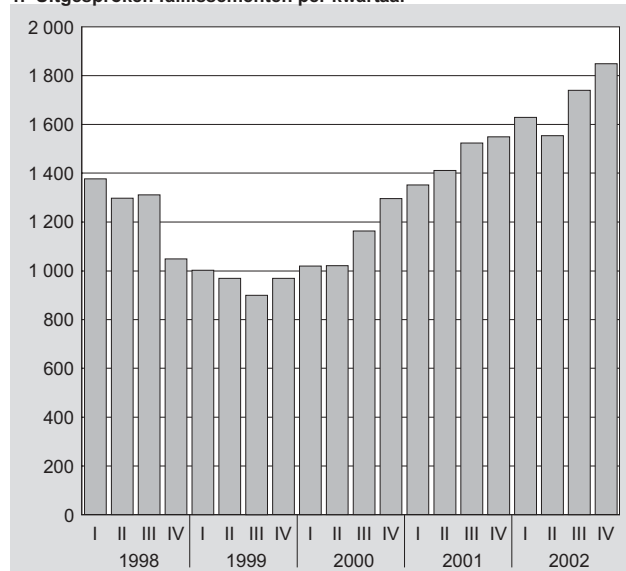
Ook meer wettelijke schuldsaneringsregelingen

In 2002 is bij bijna 9 300 particulieren een schuldsaneringsregeling definitief van toepassing verklaard. Dat is een stijging van 8 procent ten opzichte van 2001. In één op de zes schuldsaneringen heeft de regeling betrekking op een particulier met een eenmanszaak.

Regionale verschillen

Niet in alle provincies is de ontwikkeling van het aantal faillissementen gelijk. In Drenthe en Limburg daalt het aantal faillissementen, terwijl dit in de overige provincies stijgt. De grootste stijging is waargenomen in de provincie Utrecht, namelijk 43 procent. Landelijk zijn in 2002 per honderdduizend inwoners 58 schuldsaneringen definitief verleend. Per provincie varieert dit van 36 in Friesland tot 96 in Zeeland.

1. Uitgesproken faillissementen per kwartaal

Producentenvertrouwen verder gedaald

Het producentenvertrouwen, de stemmingsindicator van de ondernemers in de industrie, is in februari fors gedaald van -3,8 naar -6,8 en daarmee uitgekomen op het laagste niveau sinds 1993. Het verslechterde oordeel van de ondernemers over hun orderpositie is voor een belangrijk deel de oorzaak van de sterke daling van de stemmingsindicator. Uit de conjunctuurtest van het CBS blijkt verder dat de orderontvangst en de productie in januari zijn gedaald ten opzichte van december. Bovendien verwachten de ondernemers in de industrie voor de komende maanden een verdere afname van hun personeelsbestand.

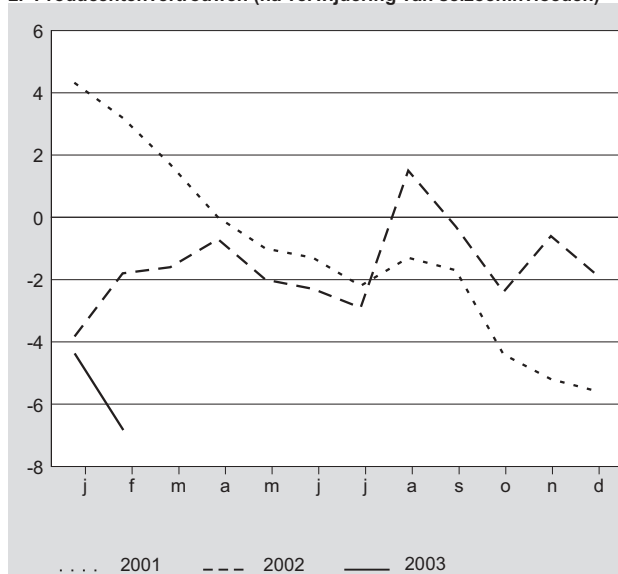
Vertrouwen industrie afgenomen

Het producentenvertrouwen is in februari sterk gedaald ten opzichte van januari (-3,0 procentpunt) en uitgekomen op -6,8. Een dergelijke grote daling van het producentenvertrouwen is voor het laatst voorgekomen in 1998, ten tijde van de Aziëcrisis. Het vertrouwen van de Nederlandse industrie is in de afgelopen maanden fors afgenomen. In november vorig jaar stond het producentenvertrouwen nog op -0,7. Als gevolg van de daling in februari is de indicator op het laagste niveau beland sinds september 1993. De daling van het vertrouwen wordt grotendeels veroorzaakt door het verslechterde oordeel van de ondernemers over hun orderpositie. Deze deelindicator van het producentenvertrouwen is gedaald van -5,1 in januari naar -10,8 in februari, de grootste daling sinds november 1992.

Minder orders

De Nederlandse industrie heeft in januari minder orders ontvangen dan in december. De ondernemers zijn somber gestemd over de orderontvangst en beoordelen de omvang van hun orderportefeuille als te klein. De bedrijvigheid is in januari licht gedaald en de ondernemers verwachten voor de komende maanden geen toename van de productie. De voorraden gereed product zijn naar het oordeel van de producenten te groot gelet op de te verwachten afzetontwikkeling. Zij voorzien dat de werkgelegenheid in de industrie in de komende maanden verder zal afnemen.

2. Producentenvertrouwen (na verwijdering van seizoeninvloeden)

Inflatie in februari iets hoger

De inflatie in Nederland is in februari 2003 uitgekomen op 2,7 procent. Dit is iets hoger dan de 2,5 procent in januari. De stijging is vooral veroorzaakt door de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen en autobrandstoffen.

De Nederlandse inflatie volgens de Europees geharmoniseerde index is eveneens gestegen, en wel van 2,9 naar 3,2 procent.

Inflatie in februari 2,7 procent

De inflatie is in februari licht gestegen tot 2,7 procent. Vorige maand was de inflatie 2,5 procent. De uitkomst ligt nog wel duidelijk beneden het niveau van 2002. Toen bedroeg de inflatie gemiddeld 3,3 procent. Een deel van de toename van de inflatie is veroorzaakt door hogere prijzen voor autobrandstoffen. Deze zijn in februari 9,7 procent duurder dan een jaar geleden. Vorige maand was dat nog 7,1 procent.

Ook de prijsontwikkeling van voedingsmiddelen zorgt voor een hoger inflatiecijfer. In januari waren voedingsmiddelen slechts 0,4 procent duurder dan een jaar eerder. In februari is dat opgelopen naar 1,2 procent. Het verschil is het grootst bij verse groenten. Deze zijn in februari weliswaar 7,0 procent goedkoper dan een jaar eerder, maar in januari was dat nog 18,3 procent.

Verder is de bijdrage van bloemen en planten aan de inflatie iets toegenomen. In januari waren deze iets goedkoper dan een jaar eerder, in februari zijn ze 3,8 procent duurder.

Hier staat tegenover dat voor kleding en schoeisel duidelijk lagere prijzen zijn gemeten dan een jaar geleden. De prijsdaling is op jaarbasis 4,9 procent. In januari was dat nog 4,2 procent.

Prijzen in februari 0,6 procent hoger dan in januari

Van januari op februari zijn de prijzen gemiddeld 0,6 procent gestegen. Een deel van deze stijging is toe te schrijven aan het seizoenspatroon. Dat geldt voor prijsstijgingen van kleding en schoeisel en van vakantieaccommodaties. Van kleding en schoeisel is de prijsstijging wel lager dan in dezelfde maand van vorig jaar.

Verder werden prijsstijgingen gemeten bij bloemen en planten, vlees en vis, verse groenten en autobrandstoffen.

Daling internationale handel in 2002

De waarde van de handel in goederen met het buitenland is vorig jaar teruggelopen ten opzichte van 2001. Uit voorlopige cijfers van het CBS blijkt dat de waarde van de uitgevoerde goederen in 2002 met 3 procent is gedaald tot 235 miljard euro. De invoer is met 6 procent afgenomen tot ruim 204 miljard euro. De terugloop van de in- en uitvoer is deels te verklaren doordat de in- en uitvoerprijzen in 2002 licht zijn gedaald. Het handelsoverschot is overigens van 2001 op 2002 wel gestegen.

Ontwikkeling per kwartaal

Voor in de eerste helft van 2002 daalde de handel met het buitenland. In het derde kwartaal nam de invoer weliswaar nog met 5 procent af, maar de waarde van de uitvoer bleef stabiel ten opzichte van het overeenkomstige kwartaal van 2001. In het vierde kwartaal is de waarde van de uitvoer gestegen, terwijl de invoer nagenoeg gelijk bleef. Overigens was er in de eerste drie kwartalen sprake van prijsdalingen bij de in- en uitvoer, zo blijkt uit de Kwartaalrekeningen van het CBS. Het vierde kwartaal gaf een lichte prijsstijging te zien.

In- en uitvoer in december gestegen

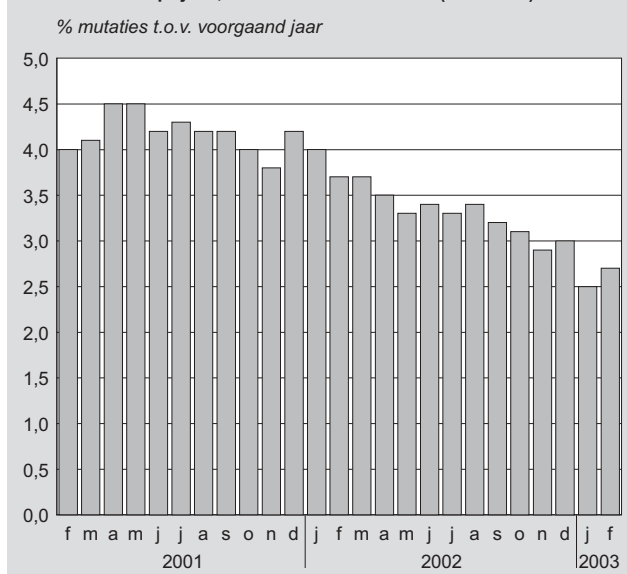
In december 2002, de meest recente maand waarvoor voorlopige cijfers beschikbaar zijn, is zowel de waarde van de invoer als de uitvoer gestegen ten opzichte van december 2001. De invoer is met 1 procent en de uitvoer met 4 procent gestegen. De trend van de maanden daarvoor zet hiermee in december door. Overigens telt december in 2002 een werkdag meer dan in 2001.

Handel met EU-landen

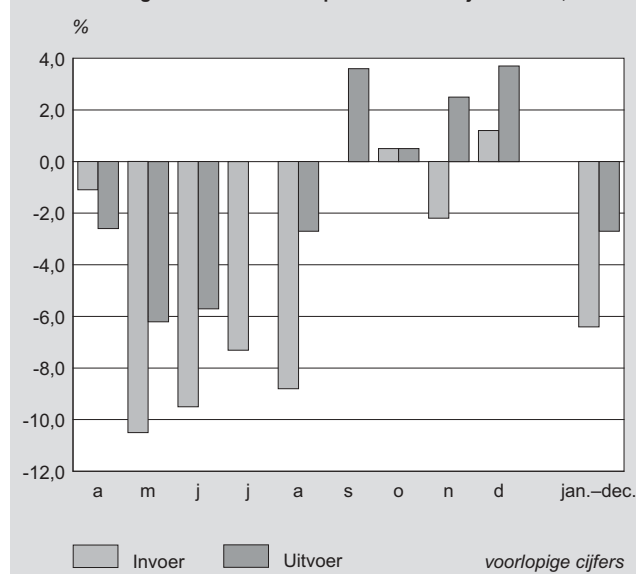
Uit de Europese Unie is in 2002 voor 116 miljard euro ingevoerd. De invoer is in vergelijking met 2001 met 3 procent gedaald. Deze daling vond vooral plaats in de eerste helft van het jaar.

De waarde van de uitvoer naar EU-landen is in 2002 uitgekomen op 178 miljard euro. In vergelijking met 2001 is dat een daling van 5 procent. Deze daling vond plaats in de eerste drie kwartalen van 2002. Het vierde kwartaal laat een lichte groei zien.

3. Consumentenprijzen, reeks alle huishoudens (2000=100)

4. Ontwikkeling in- en uitvoer ten opzichte van een jaar eerder, 2002

Lage hypotheekrente houdt hypotheekmarkt op peil

ir. M.E. van Agtmaal-Wobma en ing. N. Muminovic

Hoewel de verdere economische teruggang de consument voorzichtig heeft gemaakt met het doen van grote aankopen, zijn er in 2002 meer woninghypotheken ingeschreven dan in het jaar ervoor. Ook is het gemiddelde hypotheekbedrag gestegen.

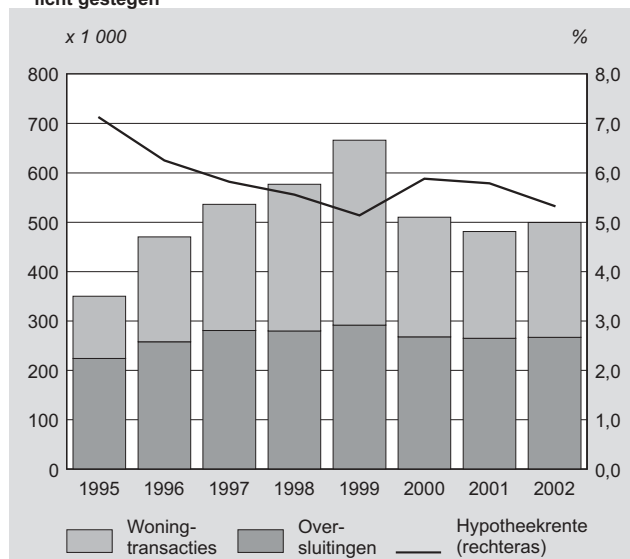
Vooral de lage hypotheekrente speelde een grote rol bij het in stand houden van de hypotheekmarkt. Dat de hypotheekrente laag bleef, was het gevolg van de kwakkelende wereldeconomie die de kapitaalmarktrente volgt. Ook de stagnatie in de woningmarkt zorgde voor handhaving van het huidige niveau op de hypotheekmarkt.

Meer oversluitingen en tweede hypotheeken

Vorig jaar is het aantal nieuw ingeschreven woninghypotheken met 4 procent gestegen tot 499 duizend. Het is de eerste stijging op jaarbasis sinds 1999. Deze groei komt vrijwel volledig voor rekening van oversluitingen en tweede hypotheeken, want het aantal woningtransacties was in 2002 nagenoeg gelijk aan het aantal in 2001. Gestimuleerd door de lage hypotheekrente besloten meer mensen hun bestaande hypotheek over te sluiten of een tweede hypotheek te nemen. Woningtransacties maakten in 2002 iets meer dan de helft van het totaal aantal nieuwe woninghypotheken uit. In 1999 had 56 procent van de inschrijvingen betrekking op een oversluiting of tweede hypotheek. In dat jaar bedroeg de hypotheekrente niet alleen 5,1 procent, bovendien floreerde de economie.

Vorig jaar lag de hypotheekrente van nieuwe woninghypotheken gemiddeld op 5,3 procent, ofwel een half procentpunt lager dan in 2001. Als gevolg van het verloop van de rentetarieven op de kapitaalmarkt vertoonde de hypotheekrente in de eerste helft van 2002 nog een lichte stijging, om vervolgens te dalen tot 5,1 procent in het laatste kwartaal.

1. Aandeel oversluitingen bij nieuw ingeschreven woninghypotheken licht gestegen

Omslag in tweede halfjaar 2002

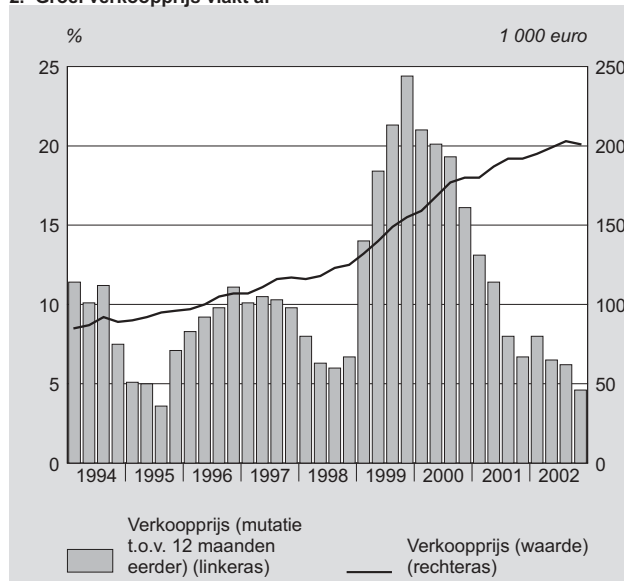
In het eerste halfjaar van 2002 vertoonde de hypotheekmarkt een opleving in vergelijking met dezelfde periode van 2001. Vervolgens trad een geleidelijke verandering op in de ontwikkeling van het aantal nieuwe woninghypotheken. In het tweede halfjaar werden er in totaal iets minder hypotheeken ingeschreven dan in het tweede halfjaar van 2001.

Matige groei huizenprijzen

Met een gemiddelde verkoopprijs van 200 duizend euro was er in 2002 sprake van een matige groei van de huizenprijzen, een toename van 6 procent in vergelijking met het jaar ervoor. De prijsstijging was matig, gezien de groei van 9 procent in 2001. Overigens steeg de huizenprijzen in 2000 met 20 procent en in 1999 met 19 procent in 1999.

Aan het einde van 2002 daalde de verkoopprijs van woningen licht ten opzichte van het derde kwartaal.

2. Groei verkoopprijs vlakkt af

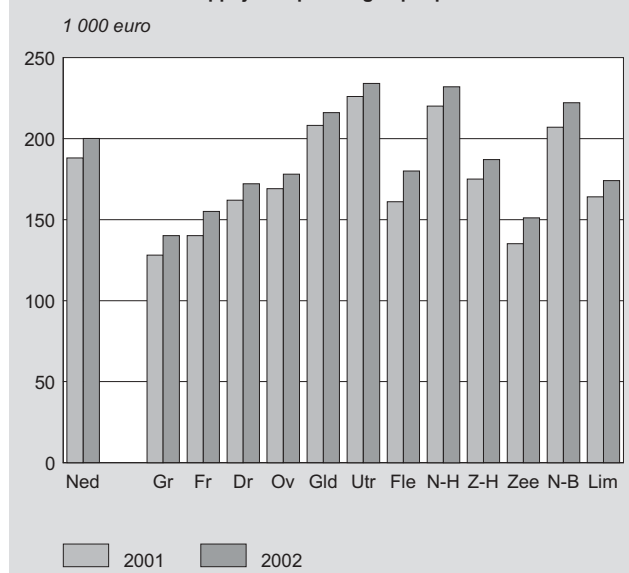

Dat de huizenprijzen ondanks de slechte economische situatie toch nog kon stijgen, werd veroorzaakt door de stagnatie op de woningmarkt. Zo blijft het aantal nieuwbouwwoningen al jaren achter bij de vraag. In de eerste elf maanden van 2002 zijn er 40,7 duizend nieuwe koopwoningen gebouwd. Dat is 13 procent minder dan in dezelfde periode van 2001. Oorzaak was vooral het dalende aantal gereedgekomen woningen (16% minder) in opdracht van bouwers voor de markt, zoals projectontwikkelaars, makelaars en aannemers die voor eigen risico bouwen. Het aantal nieuwe huurwoningen daalde met 10 procent tot 9,8 duizend. Bovendien werd de vraag naar koopwoningen extra gestimuleerd door langere wachttijden en hogere huurprijzen voor een huurwoning.

Regionaal soms nog sterkere stijging huizenprijzen

Juist in de vier provincies die in 2001 de laagste huizenprijs kenden, was de stijging het hoogst. In Zeeland en Flevoland waren woningen gemiddeld 12 procent duurder, in Friesland 11 procent, en in Groningen 9 procent. Met uitzondering van Flevoland waren de huizenprijzen in deze provincies ook in 2002 het laagst van de twaalf provincies. De hoogste prijs voor een woning werd nog steeds betaald in de provincies Utrecht (234 duizend) en Noord-Holland (232 duizend). In Utrecht was de prijsstijging met 4 procent het laagst van alle provincies.

3. Gemiddelde verkoopprijs koopwoningen per provincie

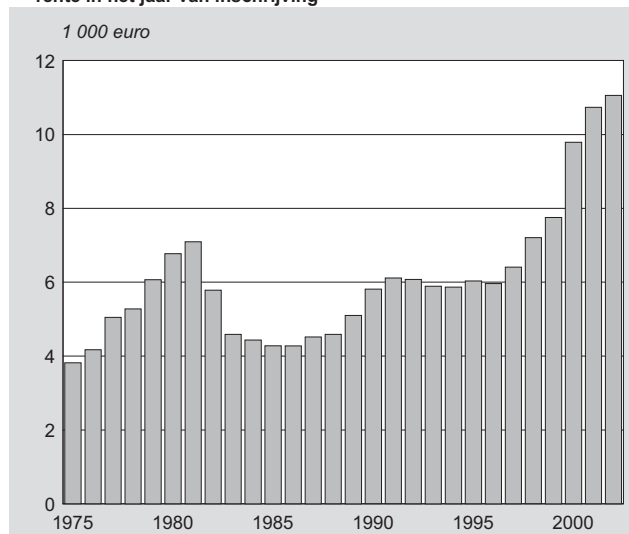

Financieringslasten enigszins toegenomen

Vorig jaar is het gemiddelde hypotheekbedrag van nieuw ingeschreven woninghypotheken met 9 procent toegenomen tot 163 duizend euro. Voor een belangrijk deel hing deze stijging samen met de toename van de huizenprijzen.

Het hypotheekbedrag en de gemiddelde hypotheekrente bepalen de financieringslasten voor de gemiddelde woninghypotheek. Bij de berekening van de bruto financieringslasten is uitgegaan van

4. Jaarlijkse lasten aan rente en aflossing bij een annuïteitenhypotheek van 30 jaar op basis van gemiddeld hypotheekbedrag en hypotheekrente in het jaar van inschrijving

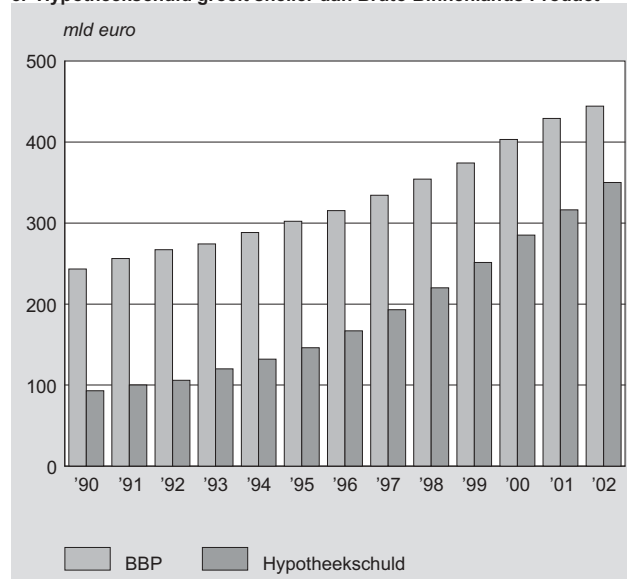
de jaarlijkse rente en aflossing (annuïteit) voor een hypotheek met een looptijd van 30 jaar, met gelijkblijvende rentevoet.

In 2000, en in mindere mate ook in 2001, waren de financieringslasten sterk gestegen. Dankzij de lage rente in 2002 is de toename van de financieringslasten wat afgevlakt. In 2002 bedroegen de financieringslasten van nieuwe woninghypotheken gemiddeld 11 duizend euro. Tien jaar geleden kwamen deze lasten nog neer op 6 duizend euro.

Totale hypotheekschuld blijft toenemen

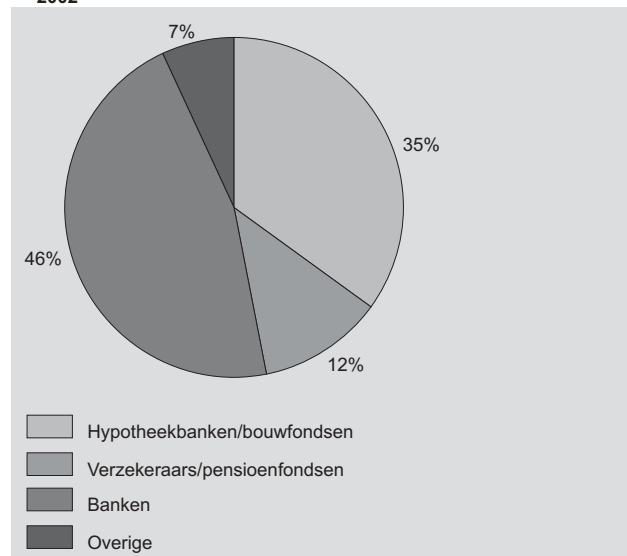
De totale uitstaande schuld voor woninghypotheken is gestegen tot 350 miljard euro ofwel 11 procent meer dan eind 2001. De verhouding tussen het totale bedrag aan hypotheekschuld en het Bruto Binnenlands Product in 2002 is 0,80.

5. Hypotheekschuld groeit sneller dan Bruto Binnenlands Product

Tien jaar geleden was de verhouding nog 0,40. De laatste jaren is de totale schuld op woninghypotheken veel sterker gegroeid dan het BBP. De sterke toename van de hypotheekschuld wordt

6. Marktaandelen hypotheeknemers woninghypotheken particulieren, 2002

beïnvloed door een aantal factoren, zoals de sterk stijgende hui-
zenprijzen en hypotheekbedragen van de afgelopen tien jaar.
Dankzij de lage hypotheekrente, de jarenlang gunstige economi-
sche situatie en de beperking van restricties door geldverstrekk-
ers, hebben particulieren steeds ruimere financieringsmogelijk-
heden voor hun woninghypotheken gekregen. Bovendien is in de
afgelopen jaren vaak ook de overwaarde van een woning benut
voor het verruimen van de bestedingsmogelijkheden als voor-
deliger vervanger van consumptieve kredieten.

Verder blijkt dat hypotheeken steeds minder direct worden afgelost:
aflossingsvrije hypotheeken, spaar- en beleggingshypotheeken zijn
sterk in populariteit toegenomen. Tegenover de formele hypo-
theekschuld staan dan ook spaargelden in diverse vormen. Het
gevolg is dat er tegenwoordig nog maar weinig huiseigenaren vrij
van hypotheekschuld zijn. Want bijna 90 procent van de eigen

woningen is met een hypotheek belast. De gemiddelde hypo-
theekschuld voor deze woningen bedroeg eind vorig jaar 110
duizend euro.

Banken grootste partij bij woninghypotheken

Op de markt voor woninghypotheken, gegeven door particulieren,
zijn de banken met een landelijk aandeel van 46 procent de groot-
ste partij. In Zeeland en Flevoland zijn banken nog veel sterker
vertegenwoordigd, met respectievelijk 71 procent en 55 procent
marktaandeel. Met een landelijk aandeel van 33 procent vormen
de hypotheekbanken en bouwfondsen de tweede partij op de
woninghypotheekmarkt. In Zeeland hebben deze hypotheek-
nemers met 13 procent een veel kleiner aandeel.

Tabel 1
Kerngegevens

	1980	1985	1990	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>mld euro</i>											
Nieuw ingeschreven hypotheeken op onroerende goederen	27,0	17,3	30,4	47,2	57,3	69,6	93,6	118,3	106,6	121,8	124,4
w.v. ingedeeld naar aard van het onderpand											
landelijke eigendommen	1,5	1,0	1,1	1,9	1,8	1,8	2,6	3,4	3,2	4,4	3,5
woonhuizen en combinaties	17,1	12,1	16,0	31,0	42,8	54,3	70,1	90,7	82,2	86,7	96,0
woonhuis/bedrijfspan	0,0	0,0	0,0	27,6	39,0	50,3	64,3	84,2	76,1	79,7	87,7
w.o. woonhuizen											
gebouwen die (nagenoeg) geheel uit bedrijfspanden bestaan	6,5	2,8	9,3	11,8	9,5	10,4	17,5	19,6	16,4	26,1	21,8
voor bouwgrond bestemde percelen	1,8	1,4	3,9	2,5	3,1	3,0	3,4	4,7	4,8	4,5	3,1
<i>%</i>											
Marktaandeel hypotheeknemers											
Hypotheekbanken en bouwfondsen	21,0	19,9	18,2	32,6	33,6	30,6	30,2	31,8	31,5	31,6	32,5
Verzekeraars en pensioenfondsen	5,5	13,6	9,2	8,8	9,9	12,7	10,7	11,5	11,0	9,8	9,1
Banken	57,7	52,8	51,0	38,3	46,3	49,0	48,0	43,9	43,8	42,1	43,2
Rechtspersonen	14,0	12,0	19,7	10,3	6,3	5,5	5,8	7,2	6,6	6,2	7,2
Particulieren ¹⁾	1,8	1,6	1,8	1,2	0,8	0,8	0,9	0,9	1,5	1,5	1,6
Buitenland	—	—	—	8,8	3,2	1,5	4,3	4,7	5,6	8,9	6,4
Gemiddelde rentepercentage van nieuw ingeschreven hypotheeken op onroerende goederen ter zake van geldleningen	10,2	7,8	8,7	7,1	6,3	5,8	5,6	5,1	5,9	5,8	5,3

¹⁾ Incl. bedrijven zonder rechtspersoonlijkheid.

Bron: CBS en Kadaster.

Tabel 2
Nieuw ingeschreven woninghypotheken

	1999	2000	2001	2002	2001			2002			
					2e kw.	3e kw.	4e kw.	1e kw.	2e kw.	3e kw.	4e kw.
<i>mld euro</i>											
Woninghypotheken											
Nieuw ingeschreven hypotheeken	78	70	73	81	18	19	21	18	20	21	23
Uitstaande schuld ¹⁾	251	285	316	350	298	308	316	324	331	341	350
<i>x 1 000</i>											
Nieuw ingeschreven hypotheeken w.v.	665	510	481	499	120	124	137	115	127	124	134
Woningtransacties	292	268	265	267	64	67	81	57	64	68	78
Oversluitingen / Tweede hypotheeken ²⁾	373	242	216	232	56	57	56	58	63	56	56
<i>1 000 euro</i>											
Gemiddeld hypotheekbedrag	117	137	151	163	149	155	157	156	158	167	170
Gemiddelde verkoopprijs	143	172	188	200	187	192	192	195	199	203	201
Gemiddelde hypotheekschuld ¹⁾	87	95	102	110	100	103	102	104	106	108	110
<i>%</i>											
Hypotheekrente	5,1	5,9	5,8	5,3	5,9	5,8	5,5	5,3	5,5	5,4	5,1

¹⁾ Ultimo, bij banken, verzekeraars, pensioen- en bouwfondsen, inclusief de woninghypotheken aan bedrijven en aan het buitenland.

²⁾ Bij de veronderstelling dat elke woningtransactie tot een nieuwe hypotheekinschrijving leidt.

Bron: CBS en Kadaster.

Tabel 3
Marktaandeel woninghypotheken van hypotheeknemers naar regio ¹⁾

	Hypotheekbanken en bouwfondsen		Verzekeraars en pensioenfondsen		Banken		Overige		Totaal bedrag	
	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002	2001	2002
	<i>%</i>								<i>mld euro</i>	
Groningen	31,5	31,5	16,9	13,5	47,6	45,3	4,1	9,7	1,9	2,3
Friesland	42,2	37,4	10,5	11,3	45,5	46,5	1,8	4,9	2,4	2,7
Drenthe	37,8	33,1	13,4	14,7	44,3	46,0	4,5	6,3	1,9	2,1
Overijssel	40,1	39,8	10,4	10,0	45,3	44,0	4,2	6,2	4,0	4,6
Gelderland	38,1	39,6	11,7	12,0	41,5	43,5	8,7	5,0	8,8	9,0
Utrecht	37,0	36,0	14,9	11,5	49,6	51,1	5,4	8,6	6,4	6,6
Noord-Holland	33,5	32,6	10,5	9,4	49,6	51,1	6,3	7,0	12,2	13,3
Zuid-Holland	31,8	33,6	15,5	13,3	47,8	47,5	4,9	5,6	14,8	16,3
Zeeland	10,0	12,6	13,1	12,6	72,7	71,2	4,2	3,6	1,3	1,6
Noord-Brabant	39,7	40,9	14,6	14,3	41,1	37,6	4,6	7,1	10,2	11,2
Limburg	37,1	36,2	13,3	10,0	43,9	41,0	5,7	12,7	4,2	4,7
Flevoland	31,0	30,7	9,9	9,9	57,1	55,2	2,1	4,1	2,2	2,4
Gespreide ligging	33,7	35,8	13,6	13,8	47,7	43,1	5,0	7,3	5,4	6,0
Totaal Nederland	35,2	35,5	13,2	12,0	46,2	45,7	5,4	6,8	75,6	82,7

¹⁾ Gegeven door particulieren.

Bron: CBS en Kadaster.

Tabel 4
Nieuw ingeschreven hypotheken op onroerende goederen, naar hypotheeknemer en aard van onderpand

	Woonhuizen	W.v. ten laste van		Combinaties woonhuis/- bedrijfspan	Bedrijfs- panden	Voor bouw- grond bestemde percelen	Landelijke eigen- dommen	Totaal
		particulieren	overige					
<i>x 1 000</i>								
2000								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	153,7	152,1	1,6	5,4	4,5	4,7	3,0	171,3
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	79,8	79,7	0,1	0,7	0,5	1,8	0,2	83,1
Banken	246,1	243,7	2,4	4,7	5,4	5,5	1,9	263,6
Andere rechtspersonen	22,1	21,7	0,4	0,7	0,9	0,5	0,2	24,3
Particulieren ¹⁾	5,2	5,0	0,2	0,3	0,4	0,2	0,3	6,4
Buitenland	8,1	8,0	0,1	0,1	0,2	0,2	0,0	8,6
Totaal	515,0	510,0	5,0	11,9	11,9	12,8	5,6	557,3
2001								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	156,4	154,2	2,1	5,9	5,1	3,6	3,1	174,0
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	68,2	68,0	0,2	0,7	0,6	1,2	0,2	71,0
Banken	222,7	219,9	2,7	4,9	5,7	3,4	1,7	238,4
Andere rechtspersonen	20,1	19,6	0,4	0,6	0,9	0,3	0,3	22,2
Particulieren ¹⁾	5,7	5,5	0,2	0,4	0,5	0,2	0,3	7,1
Buitenland	13,3	13,2	0,1	0,1	0,3	0,2	0,0	13,8
Totaal	486,3	480,5	5,7	12,7	13,1	8,9	5,5	526,5
2002								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	160,3	157,2	3,1	6,0	4,6	2,5	3,0	176,2
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	61,4	61,0	0,4	0,7	0,5	0,7	0,2	63,5
Banken	222,8	219,4	3,4	5,0	5,1	2,2	1,6	236,8
Andere rechtspersonen	39,8	39,3	0,5	0,7	1,0	0,3	0,3	42,1
Particulieren ¹⁾	7,2	6,9	0,2	0,5	0,5	0,1	0,2	8,5
Buitenland	15,7	15,6	0,1	0,1	0,2	0,1	0,0	16,1
Totaal	507,1	499,4	7,6	13,0	11,8	6,0	5,3	543,2
<i>mln euro</i>								
2000								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	23 765	21 961	1 804	2 384	4 288	1 648	1 486	33 572
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	10 450	10 293	157	232	514	407	124	11 727
Banken	34 894	32 291	2 603	2 570	6 382	1 950	924	46 720
Andere rechtspersonen	3 901	3 060	841	526	1 860	506	269	7 062
Particulieren ¹⁾	899	695	204	126	334	113	136	1 609
Buitenland	2 174	1 296	879	240	3 044	180	297	5 934
Totaal	76 084	69 596	6 488	6 077	16 422	4 805	3 236	106 624
2001								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	26 652	24 731	1 921	3 071	5 662	1 424	1 630	38 439
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	9 959	9 787	172	300	1 240	379	66	11 944
Banken	34 964	32 212	2 752	2 638	10 887	1 581	1 078	51 148
Andere rechtspersonen	4 054	2 839	1 216	451	2 131	341	606	7 583
Particulieren ¹⁾	876	772	104	104	379	96	283	1 738
Buitenland	3 174	2 267	907	483	5 848	535	754	10 794
Totaal	79 679	72 607	7 071	7 046	26 147	4 356	4 419	121 646
2002								
Hypotheekbanken/bouwfondsen	29 669	27 347	2 322	3 228	4 863	1 091	1 605	40 457
Verzekeraars/pensioen/spaarkassen	10 076	9 874	202	380	618	196	63	11 333
Banken	38 246	35 588	2 659	3 111	10 041	1 194	1 105	53 697
Andere rechtspersonen	5 660	4 985	674	497	1 881	384	496	8 918
Particulieren ¹⁾	990	869	121	195	589	84	162	2 020
Buitenland	3 015	2 713	302	968	3 777	142	33	7 935
Totaal	87 656	81 377	6 254	8 379	21 769	3 091	3 465	124 359

¹⁾ Inclusief bedrijven zonder rechtspersoonlijkheid.

Bron: CBS en Kadaster.

Tabel 5
Woninghypotheeken en woningtransacties, 2002

	Nieuw ingeschreven hypotheeken			Woningtransacties		
	aantal	bedrag	gemiddeld bedrag	aantal	bedrag	gemiddeld bedrag
		<i>mln euro</i>	<i>1 000 euro</i>		<i>mln euro</i>	<i>1 000 euro</i>
Groningen	19 349	2 241	116	6 901	976	141
Oost-Groningen	5 802	611	105	1 841	257	140
Delfzijl en omgeving	1 728	169	98	591	73	123
Overig Groningen	11 819	1 461	124	4 469	646	145
Friesland	20 494	2 661	130	7 874	1 231	156
Noord-Friesland	10 674	1 290	121	4 108	579	141
Zuidwest-Friesland	3 442	488	142	1 262	215	170
Zuidoost-Friesland	6 378	883	138	2 504	437	175
Drenthe	16 865	2 141	127	6 133	1 053	172
Noord-Drenthe	6 462	852	132	2 451	426	174
Zuidoost-Drenthe	6 387	757	119	2 171	348	160
Zuidwest-Drenthe	4 016	531	132	1 511	279	185
Overijssel	33 364	4 681	140	12 603	2 249	178
Noord-Overijssel	9 731	1 406	144	3 966	737	186
Zuidwest-Overijssel	4 370	679	155	1 733	324	187
Twente	19 263	2 596	135	6 904	1 188	172
Gelderland	55 669	8 915	160	21 579	4 682	217
Veluwe	18 124	3 035	167	7 066	1 669	236
Achterhoek	10 817	1 607	149	3 820	776	203
Arnhem/Nijmegen	20 467	3 211	157	8 298	1 687	203
Zuidwest-Gelderland	6 261	1 062	170	2 395	549	229
Utrecht	34 814	6 442	185	15 306	3 569	233
Noord-Holland	72 421	13 208	182	29 452	6 802	231
Kop van Noord-Holland	12 647	1 778	141	4 519	839	186
Alkmaar en omgeving	8 444	1 423	169	3 184	675	212
IJmond	5 618	871	155	2 145	446	208
Agglomeratie Haarlem	6 853	1 297	189	3 296	800	243
Zaanstreek	4 813	739	154	2 104	361	172
Groot-Amsterdam	26 517	5 390	203	10 802	2 627	243
Het Gooi en Vechtstreek	7 529	1 711	227	3 402	1 054	310
Zuid-Holland	101 461	16 312	161	46 293	8 678	187
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	10 605	1 889	178	4 852	1 148	237
Agglomeratie 's-Gravenhage	25 154	4 364	173	12 753	2 361	185
Delft en Westland	4 999	831	166	2 680	565	211
Oost-Zuid-Holland	8 985	1 491	166	3 991	853	214
Groot-Rijnmond	39 594	5 950	150	17 054	2 864	168
Zuidoost-Zuid-Holland	12 124	1 787	147	4 963	887	179
Zeeland	11 735	1 481	126	4 940	748	151
Zeeuwsch-Vlaanderen	3 348	381	114	1 604	202	126
Overig Zeeland	8 387	1 101	131	3 336	546	164
Noord-Brabant	70 202	11 458	163	28 253	6 282	222
West-Noord-Brabant	18 538	2 923	158	7 770	1 575	203
Midden-Noord-Brabant	13 364	2 087	156	5 299	1 149	217
Noordoost-Noord-Brabant	17 650	2 996	170	6 689	1 638	245
Zuidoost-Noord-Brabant	20 650	3 452	167	8 495	1 920	226
Limburg	33 240	4 677	141	12 884	2 253	175
Noord-Limburg	7 988	1 192	149	2 985	533	179
Midden-Limburg	6 445	970	150	2 448	466	191
Zuid-Limburg	18 807	2 516	134	7 451	1 253	168
Flevoland	16 328	2 402	147	6 144	1 102	179
Gespreide ligging	13 452	4 757	354	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Totaal Nederland	499 394	81 376	163	198 362	39 624	200

Bron: CBS en Kadaster.

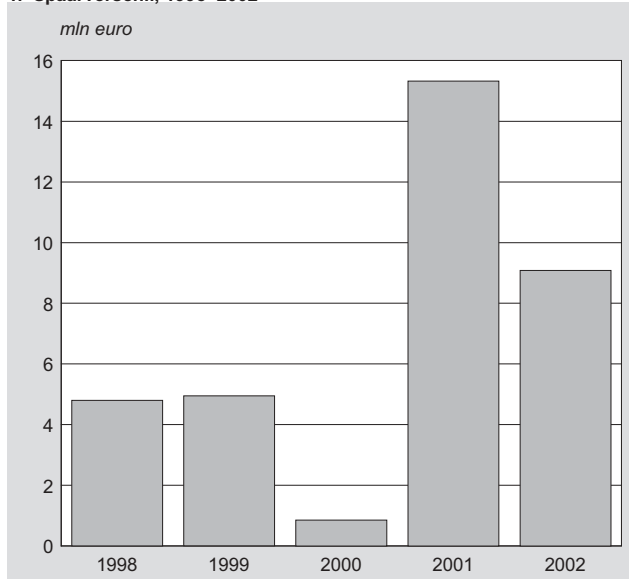
Spaargeld per huishouden: 24 duizend euro ¹⁾

A. de Kruijk

In 2002 hebben de Nederlandse huishoudens 9,1 miljard euro meer overgemaakt naar hun spaarrekening dan dat ze opgenomen hebben. Dit spaarverschil is 6 miljard euro minder dan in 2001. ²⁾

Per huishouden stond er eind 2002 gemiddeld 24 duizend euro op de spaarrekening, wat aanzienlijk meer is dan de jaren daarvoor.

1. Spaarverschil, 1998–2002

Vakantiegeld en dertiende maand

In 2002 was het spaarverschil het grootst in januari, mei en juni. Dit heeft te maken met het feit dat veel huishoudens in mei of juni vakantiegeld ontvangen en tegen het einde van het jaar een dertiende maand of vergelijkbare beloning uitbetaald krijgen.

In november was het verschil negatief. In het najaar wordt er doorgevoerd geld van de spaarrekening opgenomen vanwege de dure decembermaand.

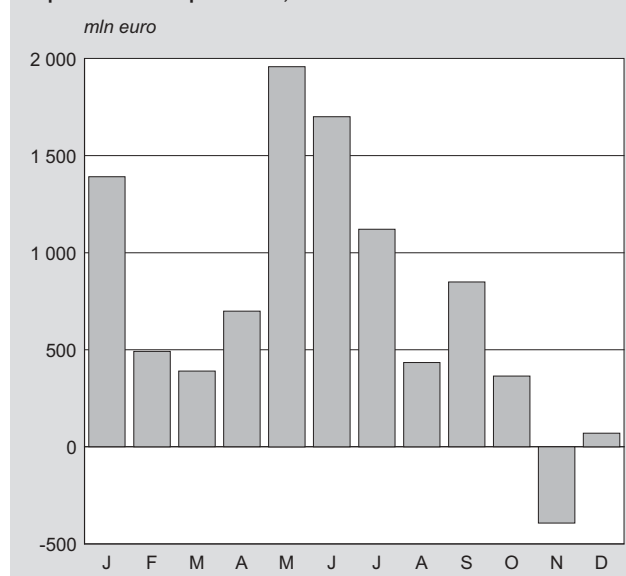
Gemiddeld 24 duizend euro op de spaarrekening

Per huishouden stond er eind 2002 gemiddeld 24 duizend euro op de spaarrekening. Tien jaar geleden bedroeg dit nog 15 duizend euro. Vooral de laatste twee jaren is er veel geld op de spaarrekening gezet.

Beursmalaise moedigt sparen aan

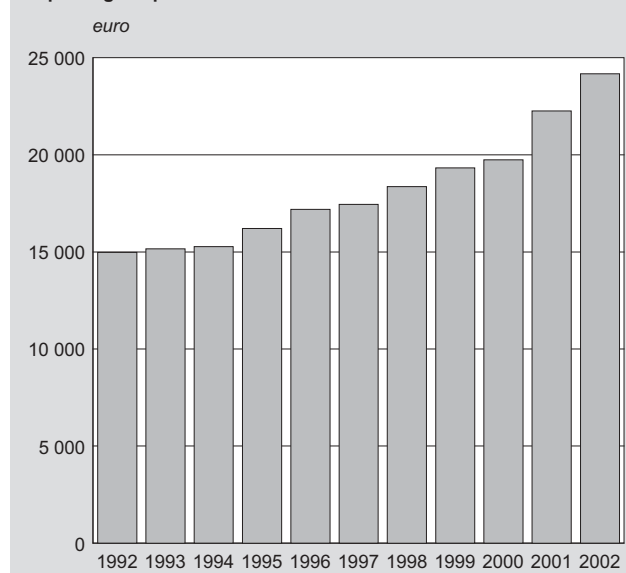
Dat steeds meer geld naar spaarrekeningen is gevloeid, heeft onder meer met de ontwikkelingen op de beurzen te maken. Zo zijn in 2002 de koersen van aandelen aan de Amsterdamse effectenbeurs met gemiddeld bijna 35 procent gedaald.

2. Spaarverschillen per maand, 2002

Het is al het derde achtereenvolgende jaar dat de koersen dalen. Sinds het hoogtepunt van de beurs op 4 september 2000 bedraagt eind 2002 de waardevermindering van het gemiddelde aandelenpakket 64 procent.

3. Spaartegoed per huishouden

Noten in de tekst

¹⁾ Dit artikel is eerder verschenen in het Webmagazine van het CBS.

²⁾ Het kleinere spaarverschil wordt voor een belangrijk deel veroorzaakt door de grote toestroom begin 2001, toen door het nieuwe belastingstelsel veel vermogensgroefondsen werden omgezet in spaarrekeningen.

Tabel 1
Spaartegoeden

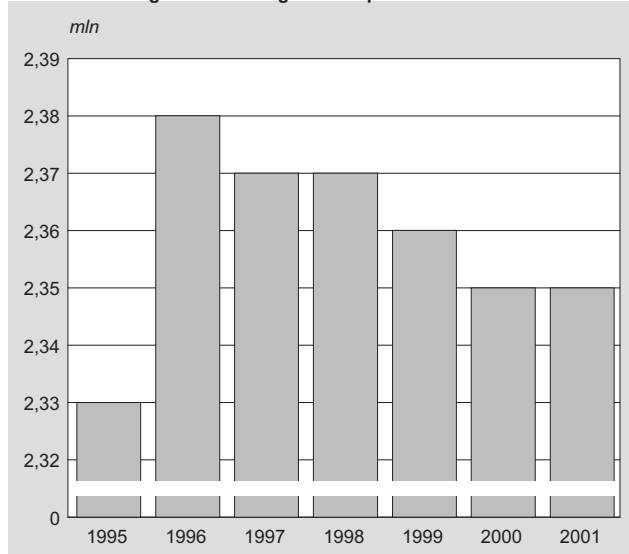
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
<i>mln euro</i>												
Beginstand	85 379	89 762	93 755	96 500	98 402	104 824	110 594	114 775	122 206	130 345	134 245	152 887
Stortingen	52 319	62 796	73 068	70 548	55 190	57 911	50 955	57 291	80 296	84 414	121 290	91 283
Terugbetalingen	50 695	61 799	73 522	70 635	52 246	54 109	50 535	52 609	75 367	83 569	105 969	82 206
Spaarverschil	1 623	996	-454	-88	2 945	3 801	421	4 682	4 928	845	15 321	9 077
Bijgeschreven rente	2 759	2 997	3 201	3 323	3 477	3 352	3 761	3 671	3 346	3 057	3 269	3 500
Besparingen	4 383	3 992	2 746	3 236	6 422	7 153	4 181	8 353	8 274	3 902	18 590	12 577
Correcties en statistische verschillen	.	.	.	-133	.	.	.	-930	-135	-2	53	2 302
Eindstand	89 762	93 755	96 500	98 402	104 824	111 977	114 775	122 197	130 345	134 245	152 887	167 766

Ruim eenderde woningen van corporaties ¹⁾

drs. L.W. van Herpen

Eind 2001 bezitten woningbouwcorporaties 2,35 miljoen woningen. Hiermee is ruim eenderde van de woningen in ons land in bezit van deze sociale verhuurders. Ten opzichte van 2000 is dit aandeel vrijwel gelijk gebleven. In de afgelopen vijf jaar is er echter sprake van een lichte afname van het aandeel.

1. Aantal woningen van woningbouwcorporaties

Bron: CBS.

Slopen, nieuwbouw en aan- en verkoop

In 2001 hebben woningcorporaties achtduizend woningen gesloopt en twaalfduizend nieuwe woningen gebouwd. Daarmee is hun nieuwbouw in vijf jaar tijd meer dan gehalveerd. Verder hebben ze negentienduizend woningen aangekocht en er zestien-duizend verkocht. Van de verkochte woningen zijn er zesduizend verkocht aan de zittende huurders.

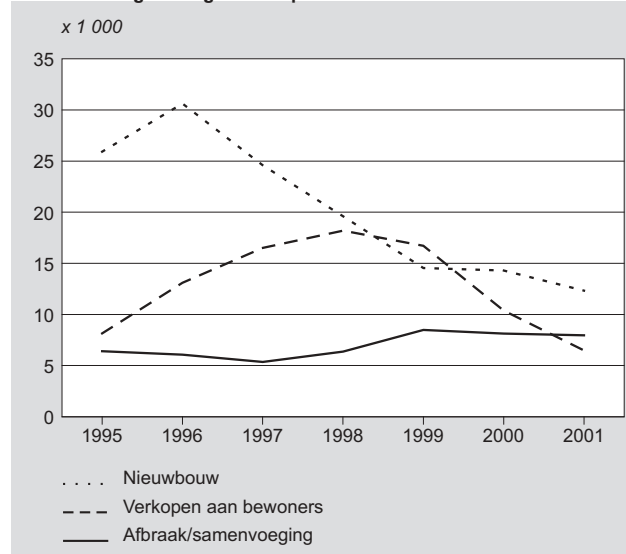
Zeer lichte daling aantal woningen

Het aantal woningen in bezit van woningcorporaties is op zijn hoogste punt geweest in 1996. Daarna vindt er een zeer lichte daling plaats. In vijf jaar tijd is dit aantal met één procent gedaald. De nieuwbouw verminderde het sterkst. Sinds 1998 is de verkoop van woningen aan bewoners gedaald. De sloop is daarentegen wat toegenomen.

Veel sociale huurwoningen in grote gemeente

Ingedeeld naar waardecategorieën bestaat het woningbezit van woningcorporaties voor ongeveer 36 procent uit goedkope woningen, voor 58 procent uit betaalbare woningen en voor 6 procent uit dure woningen.

2. Verandering woningbezit corporaties

Bron: CBS.

Sociale huurwoningen komen relatief veel voor in grote gemeenten. Rotterdam en Amsterdam spannen de kroon met respectievelijk 57 en 56 procent. Verder zitten ook de gemeenten Vlaardingen en Delft boven de 50 procent.

Tussen de provincies zijn er ook behoorlijke verschillen. In Noord- en Zuid-Holland bestaat ongeveer 40 procent van de woningen uit sociale huurwoningen. Zeeland heeft met 25 procent het laagste percentage sociale huurwoningen.

Veranderingen

De grootste mutaties in de woningvoorraad deden zich voor in Flevoland. Daar is ten opzichte van de beginvoorraad 1,2 procent bijgebouwd, 0,9 procent verkocht aan zittende huurders en 1,4 procent verkocht aan anderen. In Groningen is het meest gesloopt, ruim veertien promille van de beginvoorraad.

Eind 2001 stonden 7 900 woningen langer dan drie maanden, maar korter dan twaalf maanden leeg. Nog eens ruim 5 400 woningen stonden langer dan twaalf maanden leeg. Dit betekent leegstand voor grofweg zes van de duizend huurwoningen.

Toelichting

Woning

Onder een woning wordt hier een gebouw verstaan, of deel van een gebouw, dat bestemd is voor permanente bewoning door een particulier huishouden. Een woning beschikt verder over een eigen toegangsdeur, een toilet en een keukeninrichting. De verblijfsruimte dient minimaal 14 m² te bedragen.

Naast woningen bezitten woningbouwcorporaties 54 duizend zelfstandige wooneenheden – wooneenheden die niet over een eigen

toilet of een eigen keuken beschikken – en 43 duizend eenheden in zorginstellingen.

Het CBS rapporteert vanaf 2000 over het woningbezit van de sociale verhuurders op basis van een registratie die is opgezet als gevolg van het Besluit Beheer Sociale Huursector. De woningbouwcorporaties zijn door dit besluit verplicht te rapporteren aan de inspectie van de volkshuisvesting en het Centraal Fonds Volkshuisvesting, de toezichthouder op het financiële beheer van de instellingen.

Daarmee komt de enquête waarop de rapportage van het CBS tot nu was gebaseerd te vervallen. Door het beschikbaarkomen van dit bestand kan het CBS voortaan rapporteren over het woningbezit per gemeente. Helaas is dat niet het geval voor de leegstand, die alleen per corporatie bekend is.

De rapportage over het jaar 2000 betreft 620 instellingen, over het jaar 2001 579 instellingen. Daarnaast zijn, om een volledig beeld te krijgen van de sociale huursector de gemeentelijke woningbedrijven telefonisch bijgeëncquêteerd. Dit waren er 17 in 2000 en 14 in 2001.

Waardecategorieën

Het onderscheid tussen de categorieën woningen houdt verband met de huursubsidie en wordt jaarlijks aangepast:

Goedkoop

- huur lager dan € 272,26 voor 1-1-2000
- huur lager dan € 298,59 voor 1-1-2001
- huur lager dan € 307,49 voor 31-12-2001

Betaalbaar:

- huur hoger dan € 298,59 en lager dan € 458,32 voor 1-1-2001
- huur hoger dan € 307,49 en lager dan € 471,67 voor 31-12-2001

Duur:

- huur hoger dan € 458,32 voor 1-1-2001
- huur hoger dan € 471,67 voor 31-12-2001

Door huurwijzigingen kunnen woningen van categorie veranderen. De stand per 31 december kan daardoor niet afgeleid worden uit de stand per 1 januari en de mutaties (nieuwbouw, sloop, aan- en verkoop).

Noot in de tekst

- ¹⁾ Dit artikel is eerder verschenen in het Webmagazine van het CBS.

Bron: StatLine.

Stijging opbrengst waterschapshellingen 4 procent in 2003

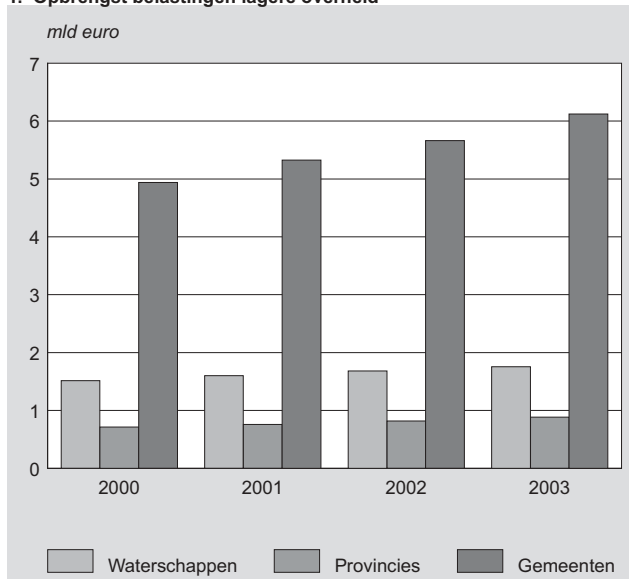
drs. F.G.J. Arkesteijn

In 2003 verwachten de waterschappen 1,8 miljard euro te ontvangen uit heffingen ofwel bijna 0,1 miljard meer dan vorig jaar. Dit komt neer op een opbrengststijging van ruim 4 procent, de kleinste toename sinds 1999. In de periode 1999–2002 hebben huishoudens en bedrijven jaarlijks gemiddeld ruim 6 procent meer waterschapsbelastingen betaald. Gerekend naar de groei van de belastingopbrengsten blijven de waterschappen dit jaar ook achter bij de gemeenten en provincies (beide +8 procent). In 2003 groeit de opbrengst van de ingezetenenomslag met 7 procent. De verontreinigingsheffing neemt toe met 5 procent. De omslag ongebouwd daarentegen laat een daling van 2 procent zien.

Geringere groei waterschapshellingen

Dit jaar verwachten de waterschappen 1,8 miljard euro aan heffingen te innen, bijna 0,1 miljard meer dan in 2002. Met een stijgingspercentage van ruim 4 procent vlakt de groei van de waterschapsbelastingen in 2003 verder af. In 2002 gingen de waterschappen nog uit van een opbrengststijging van 5 procent. In 2001 werd een stijging van bijna 6 procent begroot, terwijl de waterschappen in 2000 nog op een toename van ruim 7 procent rekenden. Gerekend naar de groei van de belastingopbrengsten blijven de waterschappen dit jaar achter bij de gemeenten en provincies. De opbrengst van de heffingen van zowel gemeenten als provincies stijgt in 2003 naar verwachting met ruim 8 procent. Van huishoudens en bedrijven ontvangen de waterschappen dit jaar 0,7 miljard euro aan omslagheffingen en 1,1 miljard euro aan verontreinigingsheffing. Met de opbrengst van de omslagheffingen bekostigen waterschappen de uitvoering van traditionele taken zoals de zorg voor veilige dijken en een juist waterpeil. De opbrengst van de verontreinigingsheffing is bestemd voor het instandhouden en verbeteren van de waterkwaliteit.

1. Opbrengst belastingen lagere overheid

Daling omslag ongebouwde eigendommen

In 2003 ligt de verwachte opbrengst van de omslagheffingen 3 procent hoger dan in het voorgaande jaar. Negen waterschappen rekenen erop dit jaar minder heffingen te ontvangen. Acht waterschappen verwachten een opbrengststijging van meer dan 10 procent. De omslagheffingen bestaan uit heffingen voor ongebouwde eigendommen, voor gebouwde onroerende zaken en voor ingezetenen. In 2003 verschilt de ontwikkeling per omslagheffing sterk. Eigenaren van huizen en bedrijfspanden betalen 4 procent meer omslag voor gebouwde onroerende zaken en huishoudens bijna 7 procent meer ingezetenenomslag. Hiertegenover staat een daling van de opbrengst van de omslag ongebouwde eigendommen van 2 procent.

De daling van de omslag ongebouwd houdt verband met aanbevelingen die de Unie van Waterschappen in 2001 heeft geformuleerd voor een vereenvoudiging van de bestaande waterschapsbelastingen. Naast de zorg voor de waterkering en de waterbeheersing omvat het watersysteembeheer in het nieuwe stelsel ook het passief waterkwaliteitsbeheer en de neerslagcomponent. De bijbehorende watersysteemheffing wordt opgelegd aan ingezetenen en eigenaren van gebouwde en ongebouwde onroerende zaken. Vooruitlopend op de volledige implementatie van deze aanbevelingen heeft een aantal waterschappen de kostenverdeling tussen de omslag gebouwde onroerende zaken en de omslag voor ongebouwde eigendommen al aangepast. In de nieuwe methodiek worden de kosten verdeeld op basis van de verhouding tussen de economische waarde van het gebouw en het ongebouwd verdeeld over beide belastingplichtige categorieën. Dit heeft vaak een lastenverschuiving van het ongebouwd naar het gebouw tot gevolg.

In 2003 stijgt de opbrengst gebouwd met 11 miljoen euro naar 291 miljoen. Deze groei van 4 procent wordt voor een deel veroorzaakt door de gewijzigde kostentoedeling tussen het gebouwd en het ongebouwd. De uitbreiding van het aantal gebouwen en woningen door nieuwe bebouwing zorgt ook voor lichte stijging van de belasting.

Voor 2003 verwachten de waterschappen 13 miljoen euro meer ingezetenenomslag te ontvangen. Deze groei van bijna 7 procent is vooral het resultaat van een tariefstijging. De toename van het aantal woonruimten met bijna 1 procent leidt tot een geringe stijging van de opbrengst.

Sterkere groei verontreinigingsheffing

De begrote opbrengst van de verontreinigingsheffing stijgt in 2003 met 5 procent. In 2002 bedroeg deze stijging 4 procent, terwijl het jaar daarvoor de verwachte opbrengst met ruim 2 procent is toegenomen. De groei van de opbrengst is vooral het gevolg van een toename van het gemiddeld tarief. Het totaal aantal vervuilingseenheden is in 2003 met 0,5 procent gestegen. Bij de bedrijven is sprake van een lichte afname (-0,2 procent). Door aanpassingen in het productieproces lozen bedrijven steeds minder vervuild afvalwater. Daarnaast laten bedrijven hun afvalwater steeds vaker niet (geheel) door een waterschap zuiveren omdat ze voortaan zelf (voor-)zuiveren. Het aantal vervuilingseenheden van huishoudens vertoont daarentegen een stijging van 0,8 procent. Dit hangt samen met de ontwikkeling van nieuwe woonwijken in onder meer Almere, Lelystad, Zeewolde, knooppunt Arnhem/Nijmegen en Den Haag en omstreken.

De meeropbrengst van de verontreinigingsheffing in 2003 is vooral bestemd voor de toegenomen kosten van groot onderhoud van zuiveringsinstallaties. Door aanpassing van bestaande installaties kan worden voldaan aan de aangescherpte lozingseisen van het Rijk.

Driekwart van omslagen bestemd voor waterbeheersing

Om de kans op wateroverlast zo klein mogelijk te maken, zijn waterschappen al geruime tijd intensief bezig met het uitbreiden van de capaciteit van gemalen, het verbreden van watergangen en het aanleggen van extra waterberging. Bovendien nemen steeds meer waterschappen de zorg voor het onderhoud van gemalen en watergangen in stedelijk gebied van de gemeenten over. De hiermee samenhangende kosten hebben in de afgelopen vijf jaar tot een licht toenemend aandeel van de waterbeheersingszorg in de omslagopbrengst geleid (van 74 naar 76 procent). Deze stijging is vooral ten koste gegaan van het aandeel van de waterkeringszorg (van 19 naar 17 procent). In de periode 1998–2002 is het belang van het wegenbeheer ook afgenomen. Vooral door de vorming van een nieuw waterschap met ingang van 2003 keert het belang van het wegenbeheer dit jaar terug naar het aandeel in 1998 (7 procent). Het nieuw gevormde waterschap heeft bij de kostentoedeling naar taken gekozen voor een relatief groter belang van het wegenbeheer dan bij de zes voormalige waterschappen het geval was.

Nederland leeft met water

Begin februari 2003 ging de landelijke campagne 'Nederland leeft met water' van start. Deze brede publiekscampagne wil de bevol-

king bewust maken van de ernst van de situatie rond het waterbeheer. Door klimaatverandering krijgt Nederland te maken met veranderingen in de rivierafvoeren, met hogere zeespiegels en met heviger neerslag. Daarnaast is er sprake van bodemdaling en nemen de waterafvoerproblemen in stedelijke gebieden toe. Nederland zal de komende tientallen jaren dan ook rekening moeten houden met een sterk verhoogde wateroverlast. Om deze dreiging het hoofd te bieden, is de komende tien jaar 350 000 hectare land nodig als (nood)overloopgebied. Voor deze 'ruimte-voor-water-operatie' is 5 miljard euro nodig. Tot 2050 denken waterschappen zelfs een half miljoen hectare nodig te hebben voor het verwerken van de wateroverlast. Waterberging hoort hierbij een prominente plaats in te nemen. Volgens de waterschappen zijn technische maatregelen zoals het verhogen van dijken en het bouwen van meer gemalen en pompen onvoldoende. Illustratief is de wateroverlast begin 2003 in Limburg. Ondanks de maatregelen die na de wateroverlast van 1993 en 1995 zijn genomen om rivierdijken te verbeteren, rivierbeddingen uit te diepen en kades te verhogen, dreigden er opnieuw grootschalige overstromingen. Uiteindelijk bleef de wateroverlast van de Maas beperkt tot enkele kleine overstromingen.

Waterschappen, gemeenten, provincies en het Rijk werken al twee jaar aan een Nationaal Bestuursakkoord, waarmee het waterbeheer integraal kan worden aangepakt. Verwacht wordt dat de hiermee samenhangende kosten zullen leiden tot een toenemend belang van de waterbeheersingszorg in de belastingopbrengst van waterschappen.

Tabel 1
Aantal waterschappen en opbrengst waterschapshoeffingen

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Aantal waterschappen	65	62	56	56	52	47
w.v.						
met traditionele taken	39	38	29	29	25	20
zuiveringschappen	4	4	3	3	2	2
met gemengde taken	22	20	24	24	25	25
<i>mln euro</i>						
Opbrengst omslagen						
omslag ongebouwd	153	158	163	176	187	183
pachtersomslag	9	9	2	1	–	–
omslag gebouwd	193	208	229	259	280	291
ingezetenenomslag	134	138	155	177	191	204
totaal	488	513	549	613	658	678
Opbrengst verontreinigingsheffing	870	897	964	987	1 025	1 079
Totaal opbrengst	1 358	1 410	1 513	1 600	1 683	1 757

Tabel 2
Opbrengst verontreinigingsheffing waterschappen

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>mln euro</i>						
Categorieën vervuilers						
Eenpersoonshuishoudens	70	71	71	72	74	79
Meerpersoonshuishoudens	508	546	597	615	637	673
Kleine bedrijven (<5 v.e.) ¹⁾	28	29	30	33	37	37
Grote bedrijven (≥5 v.e.)	264	251	265	268	277	290
Totaal	870	897	964	987	1 025	1 079

¹⁾ V.e.= vervuilingseenheid.

Tabel 3
Gemiddelde tarieven verontreinigingsheffing waterschappen per landsdeel

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>euro per vervuilingseenheid</i>						
Noord-Nederland	38,45	40,21	44,14	47,88	51,84	53,37
Oost-Nederland	39,46	40,00	41,49	44,46	46,39	48,64
West-Nederland	42,56	43,79	44,93	46,46	48,33	50,71
Zuid-Nederland	37,35	37,76	38,11	38,85	39,34	41,32
Nederland	40,24	41,15	42,39	44,24	46,01	48,19

Tabel 4
Bestemming opbrengst waterschapsomslagen

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
<i>mln euro</i>						
Waterkering	92	95	100	108	114	115
Waterbeheersing	363	382	411	465	502	515
Beheer wegen	33	34	36	37	39	45
Beheer vaarwegen, havens en overige voorzieningen	0	1	2	3	3	3
Totaal	488	513	549	613	658	678

Financiële kerncijfers

Financiële kerncijfers

	Eenheid c.q. basis	1990	1995	1999	2000	2001	2002	2002		
								febr.	maart	april
Bankwezen (ultimo)										
Europese liquiditeitenmassa (M3)	<i>mld euro</i>	.	.	4 778,6	5 079,9	5 424,6	5 782,7	5 417,3	5 455,2	5 496,7
Europese geldhoeveelheid (M1)	<i>mld euro</i>	.	.	1 955,1	2 074,3	2 203,5	2 424,3	2 157,4	2 168,8	2 207,4
Balanstotaal Europese MFI's	<i>mld euro</i>	.	.	15 546,1	16 711,4	18 249,7	18 862,5	18 186,2	18 332,8	18 392,1
Balanstotaal Nederlandse MFI's	<i>mld euro</i>	.	.	940,2	1 148,2	1 262,7	1 356,4	1 305,7	1 308,1	1 309,1
Sparen en lenen										
Besparingen bij spaarinstellingen	<i>mld euro</i>	.	6,4	8,4	3,9	18,6	12,6	0,5	0,4	0,8
Spaartegoed (ultimo)	<i>mld euro</i>	81,0	104,8	130,3	134,2	152,9	167,8	155,2	155,6	156,4
Verstrekt consumptief krediet	<i>mld euro</i>	4,9	6,4	10,0	10,6	9,7	10,3	0,8	0,8	0,9
Uitstaand consumptief krediet (ultimo)	<i>mld euro</i>	5,5	10,1	13,9	15,2	16,0	16,4	15,9	15,9	15,9
Nieuw ingeschreven hypotheek op:										
woonhuizen en combinaties woonhuis/bedrijfspan	<i>mld euro</i>	16,0	31,0	90,6	82,2	86,7	96,0	6,7	8,5	7,6
w.o. woonhuizen		.	27,6	84,2	76,1	79,7	87,7	6,3	7,9	7,0
bedrijfspannen en overige onroerende goederen	<i>mld euro</i>	12,0	16,2	27,7	24,5	35,1	28,3	2,5	1,9	2,0
Geldmarkt										
Reporente ECB (ultimo)	%	.	.	2,70	4,75	3,25	2,75	3,25	3,25	3,25
Daggeldrente	%	9,23	4,23	2,74	4,12	4,38	3,28	3,28	3,26	3,32
Eenmaands Euribor-tarief	%	8,51	4,33	2,86	4,24	4,26	3,31	3,34	3,35	3,34
Goudprijs (gemiddeld)	<i>euro/gram</i>	10,32	9,12	8,59	9,94	9,91	10,75	11,15	11,01	11,20
Wisselkoersen (gemiddeld)										
Amerikaanse Dollar	<i>per 1 euro</i>	1,27	1,31	1,07	0,92	0,90	0,95	0,87	0,88	0,89
Engelse Pond	<i>per 1 euro</i>	0,71	0,83	0,66	0,61	0,62	0,63	0,61	0,62	0,61
Japanse Yen	<i>per 1 euro</i>	183,75	122,90	121,32	99,47	108,68	118,06	116,38	114,74	115,77
Kapitaalmarkt										
Gemiddeld effectief rendement op staatsleningen										
kort (3–5 jaar)	%	9,04	6,00	3,91	5,12	4,44	4,23	4,55	4,83	4,75
middellang (5–8 jaar)	%	8,99	6,50	4,34	5,30	4,70	4,60	4,80	5,07	5,03
lang (9–10 jaar)	%	8,93	7,20	4,63	5,41	4,94	4,88	5,02	5,27	5,25
Amsterdamse Effectenbeurs										
CBS-koersindex (ultimo)										
aandelen	<i>1983=100</i>	168,3	321,5	933,1	897,0	708,0	462,1	695,5	744,6	714,6
obligaties (5–8 jaar)	<i>1983=100</i>	98,4	118,9	121,0	123,1	124,2	130,9	123,4	121,4	122,4
CBS-herbeleggingsindex (ultimo)										
aandelen	<i>1983=100</i>	229,6	530,9	1 724,7	1 688,0	1 363,6	916,0	1 339,6	1 434,5	1 385,2
obligaties (algemeen)	<i>1983=100</i>	161,1	267,3	334,2	356,2	377,6	410,3	379,9	377,0	380,9
Verzekeraars										
Binnenlandse productie van individuele levensverzekeringen (premies)	<i>mld euro</i>	.	3,7	6,1	7,1	6,9	5,4	0,6	0,6	0,5
Prijsindexcijfers										
Producentenprijzen	<i>1995=100</i>	.	100,0	102,2	114,1	115,7	114,5	112,1	112,4	114,9
Herbouwkosten van woningen	<i>1995=100</i>	.	100,0	108,0	111,8			122,0	123,0	123,0
Consumentenprijzen										
alle huishoudens	<i>2000=100</i>	.	.	.	100,0	104,2	107,6	106,4	107,3	107,7
alle huishoudens-afgeleid	<i>2000=100</i>	.	.	.	100,0	103,4	106,9	105,6	106,5	107,0
Internationale handel										
Invoer	<i>mld euro</i>	104,2	129,4	178,7	216,1	218,3	204,3	16,1	18,0	17,5
Uitvoer	<i>mld euro</i>	108,5	143,5	188,6	231,9	241,3	234,9	18,5	20,9	18,9
Handelsoverschot	<i>mld euro</i>	4,3	14,1	9,9	15,8	23,0	30,6	2,4	2,9	1,5
Invoerprijzen	<i>1990=100</i>	100,0	92,0	93,4	107,2	111,6		108,1	113,4	112,0
Uitvoerprijzen	<i>1990=100</i>	100,0	94,9	93,6	106,4	109,1		103,9	107,6	108,6
Ruilvoet	<i>1990=100</i>	100,0	103,2	100,2	99,3	97,8		96,1	94,9	97,0
Overige gegevens										
Consumentenvertrouwen		.	4,4	13,9	24,0	–0,9	–20,3	–4,5	–8,6	–14,0
Economisch klimaat		.	6,3	5,1	24,1	–24,8	–39,1	–19,7	–24,3	–32,7
Koopbereidheid		.	3,1	19,8	23,9	15,0	–7,7	5,6	2,0	–1,5
Producentenvertrouwen in de industrie ¹⁾		.	.	.	6,8	–1,1	–1,6	–1,9	–1,6	–0,9

¹⁾ Na verwijdering seizoeninvloeden

								2003		
mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
										Banking
5 540,0	5 559,9	5 552,7	5 560,8	5 605,8	5 625,5	5 695,3	5 782,7			Eurozone liquidity (M3)
2 219,5	2 278,2	2 256,1	2 228,6	2 291,0	2 282,3	2 342,3	2 424,3			Eurozone money (M1)
18 480,3	18 412,5	18 449,0	18 400,2	18 612,6	18 698,6	18 968,1	18 862,5			Eurozone MFI's, balance sheet total
1 339,4	1 307,7	1 312,0	1 317,7	1 329,0	1 332,8	1 377,3	1 356,4			Dutch MFI's, balance sheet total
										Saving and borrowing
2,4	1,7	1,1	0,5	0,9	0,9	-0,2	1,9	1,7		Savings at saving institutions
158,7	162,8	163,9	164,4	165,2	166,1	165,9	167,8	169,5		Savings deposits
0,8	0,8	1,0	0,9	0,9	1,0	0,8	0,8	0,8		Consumer credit granted
15,9	15,9	16,0	16,1	16,3	16,4	16,4	16,4	16,4		Consumer credits, outstanding amounts
8,3	7,7	9,5	7,4	7,2	7,8	7,9	11,7	6,0		Newly registered mortgages on:
7,7	7,1	8,3	6,9	6,7	7,3	7,2	10,0	5,5		residential and residential/commercial property
1,9	2,1	3,6	1,9	2,1	1,8	1,7	4,5	2,1		o.w. residential
										other real estate
										Money market
3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	2,75	2,75	2,75	Repo rate ECB
3,31	3,35	3,30	3,29	3,32	3,30	3,30	3,09	2,79	2,76	Call money
3,37	3,38	3,36	3,33	3,32	3,31	3,23	2,98	2,85	2,77	One-month Euribor
11,00	11,05	10,35	10,40	10,66	10,59	10,45	10,65	11,02	10,94	Gold price
0,92	0,95	0,99	0,98	0,98	0,98	1,00	1,02	1,06	1,08	Exchange rates
0,63	0,64	0,64	0,64	0,63	0,63	0,64	0,64	0,66	0,67	US dollar
115,79	117,71	117,14	116,31	118,38	121,54	121,65	124,22	126,12	128,60	English pound
										Japanese Yen
										Capital market
4,76	4,59	4,37	4,05	3,75	3,73	3,65	3,43	3,22	3,04	Avarage yield to maturity
5,03	4,86	4,71	4,45	4,17	4,22	4,17	3,97	3,75	3,49	short-term
5,27	5,11	4,97	4,71	4,50	4,58	4,56	4,36	4,19	3,97	medium-term
										long-term
										Amsterdam Stock Exchange
684,9	628,4	522,7	527,9	428,7	486,4	510,8	462,1	424,3	387,8	CBS stock price index
122,1	123,8	124,7	126,1	128,9	127,6	127,9	130,9	131,9	133,6	shares
										bonds
1 341,2	1 230,7	1 023,9	1 045,1	848,9	964,3	1 012,6	916,0	841,3	769,0	CBS total return index
381,7	386,6	390,9	395,7	402,0	400,6	403,2	410,3	414,4	418,0	shares
										bonds
										Insurance
0,5	0,5	0,6	0,6	0,4	0,5	0,5	0,5			New personal life insurance policies
										Price index numbers
114,3	114,0	114,3	115,2	116,9	116,9	114,9	116,3	118,2		Producer prices, industry
124,0	124,0	126,0	126,0	126,0	126,0	126,0	126,0	127,0		Costs of rebuilding of dwellings
107,8	107,5	107,4	107,8	108,9	108,7	108,4	108,1	108,6	109,3	Consumer prices
107,0	106,7	106,6	107,0	108,1	107,9	107,6	107,3	107,5	108,2	all households
										all households-tax alterations eliminated
										International trade
17,1	17,1	16,5	15,5	17,4	18,5	17,7	16,6			Import
19,7	19,8	18,9	18,0	20,4	20,8	20,8	19,6			Export
2,6	2,7	2,4	2,4	3,0	2,3	3,1	3,0			Trade surplus
107,8	109,0	108,0	108,2	107,1						Import prices
105,6	106,0	105,0	104,5	103,1						Export prices
97,9	97,2	97,3	96,6	96,2						Terms of trade
										Other data
-16,5	-21,2	-24,3	-26,7	-31,0	-33,1	-32,0	-30,4	-33,8	-36,5	Consumer confidence
-30,8	-38,8	-43,7	-48,1	-52,3	-55,9	-54,1	-50,8	-58,3	-62,4	Economic environment
-7,0	-9,5	-11,4	-12,4	-16,8	-17,8	-17,2	-16,9	-17,5	-19,2	Propensity to consume
-1,8	-2,1	-2,8	1,3	-0,8	-2,4	-0,7	-1,7	-3,8	-6,8	Producers' confidence

Banking

Eurozone liquidity (M3)
Eurozone money (M1)
Eurozone MFI's, balance sheet total
Dutch MFI's, balance sheet total

Saving and borrowing

Savings at saving institutions
Savings deposits

Consumer credit granted
Consumer credits, outstanding amounts

Newly registered mortgages on:
residential and residential/commercial property
o.w. residential
other real estate

Money market

Repo rate ECB
Call money
One-month Euribor

Gold price

Exchange rates
US dollar
English pound
Japanese Yen

Capital market

Average yield to maturity
short-term
medium-term
long-term

Amsterdam Stock Exchange

CBS stock price index
shares
bonds

CBS total return index
shares
bonds

Insurance

New personal life insurance policies

Price index numbers

Producer prices, industry
Costs of rebuilding of dwellings

Consumer prices
all households
all households-tax alterations eliminated

International trade

Import
Export
Trade surplus
Import prices
Export prices
Terms of trade

Other data

Consumer confidence
Economic environment
Propensity to consume

Producers' confidence

Banken

Tabel 1.1
Balans van de in Nederland gevestigde monetair financiële instellingen, exclusief De Nederlandsche Bank(ultimo)

	Nederland					Eurozone				
	2002					2002				
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
<i>mld euro</i>										
Activa										
1. Leningen aan ingezetenen van het eurogebied	883,3	886,9	886,8	916,4	890,5	11 321,2	11 406,6	11 463,5	11 592,2	11 610,0
a. Monetair financiële instellingen	217,9	219,4	220,7	242,3	225,0	3 836,8	3 885,0	3 926,4	4 034,5	4 020,5
b. Overheid	34,6	33,6	33,6	36,1	36,2	792,7	795,5	795,1	803,9	812,2
c. Overige	630,8	634,0	632,6	638,0	629,3	6 691,7	6 726,1	6 742,0	6 753,9	6 777,3
2. Aangehouden effecten m.u.v. aandelen, uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied	112,6	120,5	118,4	117,7	130,1	2 515,3	2 539,5	2 532,1	2 543,2	2 522,4
a. Monetair financiële instellingen	28,5	29,6	30,3	30,0	27,4	1 044,7	1 042,3	1 037,5	1 040,1	1 023,9
b. Overheid	75,1	76,3	73,2	72,3	76,3	1 131,7	1 148,6	1 142,3	1 147,3	1 131,6
c. Overige	9,0	14,7	14,9	15,5	26,4	338,9	348,6	352,2	355,8	366,9
3. Aangehouden aandelen en deelnemingen uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied	41,1	39,1	41,4	38,1	37,2	816,8	805,3	819,5	822,9	828,1
a. Monetair financiële instellingen	13,5	13,2	12,9	12,8	13,1	265,7	263,7	266,0	264,7	257,1
b. Overige	27,6	25,9	28,5	25,3	24,1	551,2	541,6	553,4	558,2	571,0
4. Geldmarktpapier	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	203,1	209,8	211,7	229,1	212,5
5. Externe activa	237,1	233,4	239,3	251,9	244,0	2 367,2	2 427,3	2 483,6	2 558,2	2 462,4
6. Vaste activa	6,2	6,1	6,1	6,2	6,3	165,6	166,2	167,1	167,1	168,0
7. Overige activa	37,4	42,9	40,7	47,0	48,3	1 011,0	1 057,9	1 021,1	1 055,4	1 059,1
8. Totaal activa = totaal passiva	1 317,7	1 329,0	1 332,8	1 377,3	1 356,4	18 400,2	18 612,6	18 698,6	18 968,1	18 862,5
Passiva										
9. Chartale geldomloop						0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Deposito's van ingezetenen van het eurogebied	696,8	701,4	704,9	721,8	709,7	9 779,9	9 870,6	9 942,2	10 091,7	10 189,3
a. Monetair financiële instellingen	239,3	240,1	245,3	258,2	248,4	3 918,3	3 960,8	4 020,3	4 126,6	4 131,4
b. Centrale overheid	3,1	3,6	1,5	2,7	1,2	93,6	104,6	111,0	101,3	107,0
c. Overige overheid en overige ingezetenen van het eurogebied	454,4	457,7	458,0	460,8	460,2	5 768,0	5 805,2	5 810,9	5 863,8	5 951,0
(1) giraal	146,6	149,8	147,5	148,5	152,5	1 836,2	1 891,3	1 873,5	1 925,7	1 984,9
(2) met vaste looptijd	150,1	149,7	150,5	151,8	147,0	2 265,4	2 242,8	2 263,8	2 259,8	2 262,1
(3) met opzegtermijn	156,5	157,3	159,2	159,7	160,6	1 429,8	1 432,8	1 438,1	1 448,7	1 477,5
(4) repo's	1,2	0,8	0,8	0,7	0,1	236,5	238,3	235,6	229,6	226,5
11. Aandelen/participaties in geldmarktfondsen en geldmarktpapier						524,3	522,5	526,4	542,8	533,0
12. Geldmarktpapier en schuldbewijzen	206,8	207,8	206,9	217,3	208,2	3 002,0	3 004,3	3 010,3	3 038,6	2 989,6
13. Kapitaal en reserves	62,8	62,3	62,0	63,8	63,7	1 088,2	1 094,1	1 097,0	1 100,1	1 102,7
14. Externe passiva	295,0	299,2	304,7	310,2	309,0	2 585,3	2 642,2	2 666,5	2 706,3	2 595,8
15. Overige passiva	56,4	58,3	54,4	64,3	65,7	1 420,5	1 478,9	1 456,3	1 488,6	1 452,1

Bron: De Nederlandsche Bank N.V. en ECB.

Tabel 1.2
Monetaire balans van De Nederlandsche Bank en het Eurosystem (ultimo)

	De Nederlandsche Bank					Eurosystem				
	2002					2002				
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
<i>mld euro</i>										
Activa										
1. Leningen aan ingezetenen van het eurogebied	13,5	12,5	12,6	14,5	12,9	337,5	339,6	344,8	351,3	391,2
a. Monetair financiële instellingen	13,5	12,5	12,6	14,5	12,9	25,3	25,3	25,3	25,3	24,2
b. Overheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
c. Overige	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	110,8	112,5	113,4	115,0	94,5
2. Aangehouden effecten m.u.v. aandelen, uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied	8,8	8,8	8,8	9,0	9,0	5,4	5,8	6,4	7,0	7,6
a. Monetair financiële instellingen	1,2	1,2	1,2	1,4	1,3	103,3	104,6	106,1	107,1	86,0
b. Overheid	7,3	7,3	7,3	7,3	7,4	2,1	2,2	0,9	0,9	0,8
c. Overige ingezetenen	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	12,8	12,3	13,0	13,6	13,3
3. Aangehouden aandelen en deelnemingen uitgegeven door ingezetenen van het eurogebied	0,4	0,3	0,4	0,4	0,4	4,8	4,8	4,9	5,0	5,1
a. Monetair financiële instellingen	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	8,0	7,5	8,1	8,6	8,2
b. Overige ingezetenen	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	377,9	386,0	379,9	378,8	374,6
4. Externe activa	22,1	21,9	20,5	20,1	19,7	12,1	12,1	12,1	9,8	12,1
5. Vaste activa	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	110,9	112,5	115,1	119,2	124,8
6. Overige activa	3,7	3,6	3,8	3,7	3,6	987,9	1 001,0	1 004,5	1 013,8	1 035,4
7. Totaal activa = totaal passiva	48,6	47,2	46,2	47,7	45,8	342,3	347,0	355,4	360,8	392,9
Passiva										
8. Chartale geldomloop	16,9	17,1	17,5	17,8	19,4	318,7	317,6	313,5	319,3	328,3
9. Deposito's	16,0	14,7	14,3	15,8	12,4	255,8	258,9	254,4	255,2	283,2
a. Monetair financiële instellingen	16,0	14,6	14,3	15,8	12,4	47,3	41,7	40,8	46,2	29,5
b. Overheid	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	15,6	17,0	18,3	17,9	15,6
c. Overige ingezetenen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	4,6	4,6	4,6	3,6	3,6
10. Geldmarktpapier en schuldbewijzen	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	186,4	190,2	187,9	185,7	156,4
11. Kapitaal en reserves	12,5	12,8	12,6	12,6	12,5	31,0	32,5	31,3	31,5	32,9
12. Externe passiva	3,2	2,4	1,6	1,3	1,4	104,9	109,1	111,9	112,9	121,2
13. Overige passiva	0,1	0,2	0,2	0,2	0,1	987,9	1 001,0	1 004,5	1 013,8	1 035,4

Bron: De Nederlandsche Bank N.V. en ECB.

Tabel 1.3
Monetaire aggregaten

	Nederland					Eurozone				
	2002					2002				
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.
<i>mld euro</i>										
Chartale geldomloop	15,1	15,4	15,6	15,8	17,0	301,2	306,7	313,9	321,4	341,2
Girale deposito's	146,6	149,8	147,5	148,5	152,5	1 927,4	1 984,3	1 968,3	2 020,9	2 083,1
Geldhoeveelheid (M1)	161,7	165,2	163,1	164,3	169,5	2 228,6	2 291,0	2 282,3	2 342,3	2 424,3
Deposito's met vaste looptijd t/m 2 jaar	85,6	85,5	86,6	88,9	84,0	1 096,9	1 073,6	1 093,6	1 086,2	1 076,3
Deposito's met opzegtermijn t/m 3 maanden	156,4	157,2	159,1	159,6	160,4	1 408,9	1 411,1	1 417,7	1 428,8	1 458,5
Secundaire liquiditeiten (M2)	403,7	407,9	408,7	412,8	414,0	4 734,3	4 775,7	4 793,5	4 857,3	4 959,1
Repo's	1,2	0,8	0,8	0,7	0,1	236,5	238,3	235,6	229,6	226,5
Aandelen/participaties in geldmarktfondsen en geldmarktpapier	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	463,4	460,4	462,7	477,1	470,1
Schuldbewijzen met looptijd t/m 2 jaar	17,9	17,5	17,3	21,4	18,8	126,6	131,3	133,7	131,2	127,0
Liquiditeitenmassa (M3)	422,8	426,2	426,8	435,0	432,8	5 560,8	5 605,8	5 625,5	5 695,3	5 782,7

Bron: De Nederlandsche Bank N.V. en ECB.

Sparen en lenen

Tabel 2.1
Spaargelden

	2002									2003
	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>mln euro</i>										
Stortingen	7 308	7 708	8 236	8 099	6 623	6 434	7 298	6 444	7 862	13 203
w.v. op deposito's										
met opzegtermijn	5 269	5 600	6 185	5 615	4 739	4 497	5 470	4 529	5 464	11 084
met vaste looptijd	2 039	2 108	2 051	2 484	1 884	1 937	1 828	1 915	2 398	2 119
Terugbetalingen	6 609	5 749	6 536	6 979	6 188	5 585	6 934	6 837	7 791	12 079
w.v. op deposito's										
met opzegtermijn	4 600	3 745	4 661	4 920	4 067	3 768	4 663	4 826	5 042	5 401
met vaste looptijd	2 009	2 004	1 875	2 059	2 121	1 817	2 271	2 011	2 749	6 678
Spaarverschil	699	1 959	1 700	1 120	435	849	364	-393	71	1 124
Bijgeschreven rente	63	420	20	22	27	27	512	192	1 788	623
Besparingen	762	2 379	1 720	1 142	462	876	876	-201	1 859	1 747
Correcties en statistische verschillen	-2	1	2 301	0	-2	-1	0	1	0	4
<i>mld euro</i>										
Tegoe op deposito's (ultimo)	156,4	158,7	162,8	163,9	164,4	165,2	166,1	165,9	167,8	169,5
w.v.										
deposito's met opzegtermijn	133,9	136,1	137,7	138,4	139,1	139,8	141,1	141,0	143,2	149,4
deposito's met vaste looptijd	22,5	22,6	25,1	25,5	25,3	25,4	25,0	24,9	24,6	20,1

Bron: De Nederlandsche Bank.

Tabel 2.2
Verstrekt consumptief krediet

	2002									2003	Trend ¹⁾
	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	
<i>mln euro</i>											%
Gemeentelijke kredietbanken											
Aflopend krediet	5	5	5	7	6	6	5	6	6	5	-30
Doorlopend krediet	3	3	5	8	4	6	6	6	7	5	27
Totaal	9	8	10	15	10	11	11	12	12	10	-11
Banken en creditcardorganisaties											
Aflopend krediet	25	26	24	31	25	26	26	24	20	22	-12
Doorlopend krediet	298	263	252	282	293	302	325	298	277	267	7
Spaar-/leenkrediet	5	2	2	4	2	5	5	2	3	2	-12
Creditcard krediet	194	218	196	267	258	221	206	179	213	186	8
Totaal	521	508	474	584	578	554	563	503	512	476	6
Financieringsmaatschappijen											
Aflopend krediet	60	59	59	66	50	49	63	52	45	67	-15
Doorlopend krediet	234	215	213	247	206	209	264	226	215	199	3
Spaar-/leenkrediet	14	14	14	16	16	15	15	16	15	17	-44
Totaal	308	288	286	329	272	273	343	293	275	283	-5
Postorderbedrijven											
Doorlopend krediet	43	34	36	61	39	42	46	38	37	50	9
Alle maatschappijen											
Aflopend krediet	90	90	88	104	82	81	95	81	71	94	-15
Doorlopend krediet	578	515	507	599	542	558	642	568	535	521	5
Spaar-/leenkrediet	19	16	16	20	18	21	21	18	17	18	-40
Creditcard krediet	194	218	196	267	258	221	206	179	213	186	8
Totaal	881	838	806	990	900	881	963	846	836	819	2

¹⁾ De procentuele groei van de laatste twaalf maanden t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder.

Tabel 2.3
Uitstaand debiteurensaldo per ultimo

	Aantal uitstaande contracten					Uitstaand debiteurensaldo					Trend ¹⁾
	2002				2003	2002				2003	
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	
	<i>x 1 000</i>					<i>mln euro</i>					%
Gemeentelijke kredietbanken											
Aflopend krediet	94	94	101	100	97	178	176	179	177	173	-16
Doorlopend krediet	14	14	13	13	13	80	79	77	75	77	-12
Totaal	108	107	114	113	111	257	255	256	252	250	-15
Banken en creditcardorganisaties											
Aflopend krediet	128	126	124	122	120	705	696	664	653	643	-18
Doorlopend krediet	983	986	988	987	984	5 859	5 926	5 978	6 001	5 979	8
Spaar-/leenkrediet	24	24	25	25	25	382	388	397	402	405	5
Creditcard krediet	550	551	549	555	551	802	802	807	820	829	20
Totaal	1 684	1 686	1 686	1 689	1 681	7 748	7 812	7 845	7 876	7 856	7
Financieringsmaatschappijen											
Aflopend krediet	354	354	352	351	348	1 739	1 731	1 719	1 700	1 699	-7
Doorlopend krediet	1 706	1 730	1 741	1 742	1 706	4 998	5 014	5 052	5 054	5 021	5
Spaar-/leenkrediet	65	65	65	64	64	1 046	1 041	1 028	1 024	1 022	-9
Totaal	2 126	2 149	2 158	2 158	2 118	7 783	7 787	7 799	7 777	7 741	0
Postorderbedrijven											
Doorlopend krediet	2 249	2 273	2 262	2 242	2 351	515	523	528	532	546	16
Alle maatschappijen											
Aflopend krediet	576	574	577	573	566	2 621	2 603	2 562	2 530	2 515	-10
Doorlopend krediet	4 952	5 002	5 004	4 984	5 054	11 453	11 542	11 635	11 661	11 622	7
Spaar-/leenkrediet	89	89	89	90	89	1 428	1 429	1 425	1 426	1 427	-5
Creditcard krediet	550	551	549	555	551	802	802	807	820	829	20
Totaal	6 167	6 216	6 219	6 202	6 261	16 304	16 376	16 429	16 437	16 393	4
Overtrekkingen op betaalrekeningen	2 879	2 900	2 818	2 907	2 849	5 932	6 071	6 044	6 132	5 922	9

¹⁾ De procentuele groei van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

Tabel 2.4
Stroomgegevens consumptief krediet

	2002									2003	Trend ¹⁾
	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	
	mln euro										%
Debiteurensaldo bij aanvang periode											
Aflopend krediet	2 750	2 723	2 699	2 684	2 668	2 644	2 621	2 603	2 562	2 530	-12
Doorlopend krediet	10 946	11 025	11 043	11 087	11 205	11 300	11 453	11 542	11 635	11 661	8
Spaar-/leenkrediet	1 470	1 459	1 446	1 442	1 430	1 426	1 428	1 429	1 425	1 426	-7
Creditcard krediet	678	722	730	725	728	759	802	802	807	820	19
Totaal	15 843	15 928	15 918	15 938	16 031	16 129	16 304	16 376	16 429	16 437	3
Verstrekt krediet											
Aflopend krediet	90	90	88	104	82	81	95	81	71	94	-15
Doorlopend krediet	578	515	507	599	542	558	642	568	535	521	5
Spaar-/leenkrediet	19	16	16	20	18	21	21	18	17	18	-40
Creditcard krediet	194	218	196	267	258	221	206	179	213	186	8
Totaal	881	838	806	990	900	881	963	846	836	819	2
Kredietvergoeding											
Aflopend krediet	18	17	16	18	16	15	17	16	14	16	-25
Doorlopend krediet	87	87	86	82	87	87	89	89	89	89	4
Spaar-/leenkrediet	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	-17
Creditcard krediet	8	7	8	7	8	9	8	8	9	9	28
Totaal	123	121	120	117	120	121	124	123	122	124	-2
Aflossingen											
Aflopend krediet	136	130	119	138	121	119	130	138	117	125	-11
Doorlopend krediet	585	584	548	563	535	492	642	564	598	649	3
Spaar-/leenkrediet	40	40	29	42	32	29	29	31	27	27	-30
Creditcard krediet	158	217	209	271	234	187	214	183	208	186	13
Totaal	919	970	906	1 014	922	827	1 015	916	950	988	1
Debiteurensaldo per ultimo periode											
Aflopend krediet	2 723	2 699	2 684	2 668	2 644	2 621	2 603	2 562	2 530	2 515	-10
Doorlopend krediet	11 025	11 043	11 087	11 205	11 300	11 453	11 542	11 635	11 661	11 622	7
Spaar-/leenkrediet	1 459	1 446	1 442	1 430	1 426	1 428	1 429	1 425	1 426	1 427	-5
Creditcard krediet	722	730	725	728	759	802	802	807	820	829	20
Totaal	15 928	15 918	15 938	16 031	16 129	16 304	16 376	16 429	16 437	16 393	4

¹⁾ Stroomgrootheden: De procentuele groei van de laatste twaalf maanden t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder.
Standen: De procentuele groei van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand een jaar eerder.

Tabel 2.5
Nieuw ingeschreven hypotheek op onroerende goederen

	2002								2003	Trend ¹⁾
	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	
										%
Aantal hypotheek na onderpand										
Woonhuizen	45 146	41 612	47 127	39 829	38 426	42 032	41 271	53 392	32 347	3
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	14 067	12 680	14 623	12 352	12 081	13 352	13 600	17 695	9 966	1
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	5 562	5 031	5 491	4 496	4 307	4 648	4 705	6 082	3 406	-11
banken	20 103	18 677	20 573	17 688	17 074	18 581	17 386	22 260	14 131	0
andere rechtspersonen	3 268	3 198	4 039	3 437	3 149	3 642	3 803	4 961	3 299	93
particulieren	629	600	677	574	614	591	542	801	473	22
buitenland	1 517	1 426	1 724	1 282	1 201	1 218	1 235	1 593	1 072	19
Combinaties woonhuis/bedrijfspan	1 093	1 107	1 190	996	937	1 039	1 062	1 643	920	2
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	487	499	543	441	417	472	491	764	425	0
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	59	53	63	50	73	55	54	73	35	-7
banken	421	450	460	390	350	388	395	621	364	1
andere rechtspersonen	69	54	62	63	57	77	71	107	55	23
particulieren	47	40	53	39	34	37	41	63	31	14
buitenland	10	11	9	13	6	10	10	15	10	39
Bedrijfspan	958	959	1 088	825	912	953	874	1 445	987	-9
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	384	350	437	314	318	376	324	534	357	-10
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	36	51	45	25	43	42	37	55	40	-14
banken	434	427	492	366	410	382	365	607	424	-11
andere rechtspersonen	60	79	63	68	87	94	87	148	96	12
particulieren	33	35	35	31	39	42	44	77	54	-10
buitenland	11	17	16	21	15	17	17	24	16	-23
Bougrond en landelijke eigendommen	1 064	928	1 025	772	828	968	876	1 263	739	-20
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	502	436	496	375	374	462	429	612	360	-20
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	84	61	75	51	53	87	62	98	49	-40
banken	385	330	362	272	308	321	278	397	240	-22
andere rechtspersonen	57	52	44	47	53	60	61	90	62	9
particulieren	26	30	30	14	30	26	26	52	14	-24
buitenland	10	19	18	13	10	12	20	14	14	-13
<i>mln euro</i>										
Ingeschreven hypotheekbedragen naar onderpand										
Woonhuizen	7 669	7 060	8 316	6 902	6 704	7 281	7 155	9 957	5 546	9
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	2 493	2 312	2 745	2 337	2 291	2 454	2 535	3 519	1 811	10
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	881	803	923	751	722	797	804	1 084	555	-1
banken	3 329	3 178	3 718	3 010	2 935	3 201	2 943	4 071	2 432	9
andere rechtspersonen	610	416	531	462	451	518	576	852	491	42
particulieren	87	96	87	82	91	74	73	120	63	12
buitenland	271	255	313	260	214	237	224	311	193	-3
Combinaties woonhuis/bedrijfspan	593	635	1 134	520	498	545	725	1 734	475	19
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	288	238	283	228	180	253	287	502	210	3
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	21	21	121	20	33	16	27	26	12	35
banken	229	271	661	228	167	180	308	391	176	20
andere rechtspersonen	32	47	45	16	31	57	74	74	52	26
particulieren	11	19	15	13	18	11	22	31	17	42
buitenland	13	39	8	15	69	28	8	709	7	104
Bedrijfspan	1 299	1 586	2 972	1 453	1 717	1 179	1 207	3 665	1 740	-18
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	419	402	560	298	341	333	325	474	416	-11
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	21	37	61	158	32	26	34	64	31	-57
banken	591	811	2 063	396	971	470	465	1 113	485	-16
andere rechtspersonen	113	165	116	88	191	151	199	384	634	16
particulieren	18	16	29	9	29	31	33	79	36	-45
buitenland	139	155	143	504	153	169	152	1 551	138	-32
Bougrond en landelijke eigendommen	578	538	662	490	364	645	445	796	402	-24
w.v. genomen door:										
hypotheekbanken en bouwfondsen	267	249	224	158	174	331	173	289	215	-15
verzekeraars, spaarkassen en pensioenfondsen	21	20	21	17	19	28	17	29	19	-38
banken	233	219	300	121	120	183	161	281	129	-12
andere rechtspersonen	40	34	62	129	20	53	58	182	28	4
particulieren	14	13	48	13	25	17	7	12	6	-38
buitenland	2	4	6	53	4	33	30	3	6	-86

¹⁾ De procentuele groei van de laatste twaalf maanden t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder.

Bron: Kadaster.

Tabel 2.6
Regionale spreiding van de nieuw ingeschreven woninghypotheken ¹⁾

	Aantal ingeschreven hypotheeken				Ingeschreven hypotheekbedragen						Trend ²⁾
	2002		2002	2003	2002					2003	
	nov.	dec.	jan.–dec.	jan.	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	
	<i>mln euro</i>										%
Groningen											
Oost-Groningen	508	569	5 802	364	47	46	58	56	70	42	17
Delfzijl e.o.	133	179	1 728	88	15	14	15	15	21	9	24
overig Groningen	927	1 121	11 819	668	121	119	127	113	158	88	17
totaal	1 568	1 869	19 349	1 120	182	179	201	184	248	139	17
Friesland											
Noord-Friesland	921	1 066	10 674	659	97	100	106	113	140	85	12
Zuidwest-Friesland	311	364	3 442	224	35	36	38	43	56	32	7
Zuidoost-Friesland	444	642	6 378	390	75	64	71	58	98	55	10
totaal	1 676	2 072	20 494	1 273	207	201	215	215	294	173	10
Drenthe											
Noord-Drenthe	544	598	6 462	341	70	61	78	74	89	45	5
Zuidoost-Drenthe	507	653	6 387	346	61	60	64	60	86	40	16
Zuidwest-Drenthe	307	414	4 016	225	39	40	43	42	60	31	9
totaal	1 358	1 665	16 865	912	169	161	185	177	235	117	10
Overijssel											
Noord-Overijssel	827	991	9 731	604	112	107	124	133	153	94	17
Zuidwest-Overijssel	375	425	4 289	277	53	45	53	57	86	43	14
Twente	1 611	2 011	19 263	1 126	194	204	232	227	291	151	20
totaal	2 813	3 427	33 283	2 007	359	356	410	417	530	289	18
Gelderland											
Veluwe	1 438	1 951	18 124	1 200	241	241	270	241	361	211	11
Achterhoek	847	1 147	10 817	622	124	120	139	131	186	91	7
Arnhem/Nijmegen	1 724	2 271	20 467	1 216	255	242	273	283	389	198	12
Zuidwest-Gelderland	537	765	6 261	455	79	77	101	96	153	81	11
totaal	4 546	6 134	55 669	3 493	699	680	783	750	1 089	581	11
Utrecht	2 692	3 783	34 814	2 258	513	490	504	513	728	414	1
Noord-Holland											
Kop van Noord-Holland	1 075	1 367	12 647	745	147	148	153	158	213	106	14
Alkmaar e.o.	803	897	8 444	579	119	107	134	143	168	103	18
IJmond	434	608	5 618	330	69	69	81	67	104	53	7
Agglomeratie Haarlem	553	682	6 853	418	103	108	100	111	130	90	5
Zaanstreek	365	503	4 813	308	58	51	58	54	82	43	22
Groot-Amsterdam	2 200	2 678	26 517	1 757	427	395	444	452	552	355	12
Het Gooi en Vechtstreek	633	773	7 529	505	145	131	143	139	184	114	7
totaal	6 063	7 508	72 421	4 642	1 067	1 009	1 114	1 125	1 433	865	12
Zuid-Holland											
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	846	1 104	10 605	716	162	150	175	149	201	125	8
Agglomeratie 's-Gravenhage	2 036	2 569	25 154	1 621	365	340	367	344	477	285	13
Delft en Westland	414	504	4 999	309	62	73	62	76	91	51	-9
Oost-Zuid-Holland	687	919	8 985	582	114	133	112	125	172	95	10
Groot-Rijnmond	3 250	3 877	39 594	2 717	488	492	503	503	623	420	15
Zuidoost-Zuid-Holland	953	1 318	12 124	829	148	136	155	147	218	123	17
totaal	8 186	10 291	101 461	6 774	1 339	1 323	1 373	1 343	1 782	1 099	12
Zeeland											
Zeeuwsch-Vlaanderen	255	371	3 348	207	28	28	35	32	47	27	19
Overig Zeeland	786	924	8 387	499	81	93	106	109	132	73	16
totaal	1 041	1 295	11 735	706	109	121	141	141	178	100	17
Noord-Brabant											
West-Noord-Brabant	1 547	2 056	18 538	1 222	236	213	245	252	354	197	13
Midden-Noord-Brabant	1 067	1 410	13 364	876	161	162	187	177	246	144	8
Noordoost-Noord-Brabant	1 456	1 850	17 650	1 099	230	234	240	262	354	186	10
Zuidoost-Noord-Brabant	1 663	2 168	20 650	1 270	281	258	284	285	406	221	11
totaal	5 733	7 484	70 202	4 467	907	868	956	976	1 360	747	10
Limburg											
Noord-Limburg	607	815	7 988	493	97	93	97	93	130	83	15
Midden-Limburg	533	712	6 445	398	72	87	84	86	120	57	14
Zuid-Limburg	1 575	1 954	18 807	1 109	215	202	212	214	294	157	9
totaal	2 715	3 481	33 240	2 000	384	381	392	393	545	297	11
Flevoland	1 294	1 571	16 328	1 160	178	193	187	198	241	175	9
Gespreide ligging van de onderpanden	1 167	1 528	13 452	864	392	339	381	405	569	324	20
Totaal	40 852	52 108	499 313	31 676	6 504	6 300	6 841	6 837	9 230	5 320	11

¹⁾ Hypotheken op woonhuizen ten laste van particulieren.

²⁾ De procentuele groei van de laatste twaalf maanden t.o.v. dezelfde periode een jaar eerder.

Bron: Kadaster.

Geldmarkt

Tabel 3.1
Rentetarieven op de geldmarkt ¹⁾

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
	%								
Officiële rentetarieven per ultimo									
Reporente ECB ⁶⁾	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	2,75	2,75	2,75
Marginale beleningsrente ECB ⁷⁾	4,25	4,25	4,25	4,25	4,25	4,25	3,75	3,75	3,75
Depositorente ECB ⁷⁾	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	2,25	1,75	1,75	1,75
Wettelijke rente ²⁾	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
Heffings- en invorderingsrente bij belasting ³⁾	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25	3,25
Rente op studieleningen ⁴⁾	4,03	4,03	4,03	4,03	4,03	4,03	4,03	3,73	3,73
Geldmarktrente									
Daggeld	3,35	3,30	3,29	3,32	3,30	3,30	3,09	2,79	2,76
Termijngelden zonder onderpand									
<i>Euribor</i>									
eenmaands	3,38	3,36	3,33	3,32	3,31	3,23	2,98	2,85	2,77
driemaands	3,46	3,41	3,35	3,31	3,26	3,12	2,94	2,83	2,69
zesmaands	3,59	3,48	3,38	3,27	3,17	3,04	2,89	2,76	2,58
twalfmaands	3,87	3,64	3,44	3,24	3,13	3,02	2,87	2,70	2,50
<i>Kasgeldleningen overheid ⁵⁾</i>									
eenweeks	3,35	3,33	3,31	3,31	3,31	3,31	3,00	2,85	2,80
eenmaands	3,37	3,35	3,32	3,31	3,30	3,21	2,96	2,84	2,76
tweemaands	3,41	3,37	3,33	3,30	3,26	3,16	2,93	2,83	2,70
driemaands	3,45	3,39	3,34	3,30	3,25	3,10	2,92	2,81	2,67
zesmaands	3,58	3,47	3,36	3,26	3,15	3,02	2,87	2,74	2,56
negenmaands	3,72	3,54	3,39	3,22	3,11	3,00	2,85	2,70	2,51
twalfmaands	3,85	3,63	3,43	3,22	3,11	3,00	2,85	2,68	2,49
<i>Kasgeldleningen overigen ⁵⁾</i>									
eenweeks	3,50	3,47	3,46	3,46	3,46	3,45	3,14	2,99	2,95
eenmaands	3,47	3,45	3,42	3,41	3,40	3,31	3,06	2,94	2,86
tweemaands	3,51	3,47	3,43	3,40	3,36	3,26	3,03	2,93	2,80
driemaands	3,55	3,49	3,44	3,40	3,35	3,20	3,02	2,91	2,77
zesmaands	3,68	3,57	3,46	3,36	3,25	3,12	2,97	2,84	2,66
negenmaands	3,82	3,64	3,49	3,32	3,21	3,10	2,95	2,80	2,61
twalfmaands	3,95	3,73	3,53	3,32	3,21	3,10	2,95	2,78	2,59
<i>Driemaands Euro-dollardeposito's</i>	1,79	1,76	1,70	1,73	1,70	1,37	1,33	1,27	1,25

¹⁾ Maandgemiddelden, tenzij anders aangegeven.

²⁾ Vastgesteld door het Ministerie van Justitie.

³⁾ Vastgesteld door het Ministerie van Financien.

⁴⁾ Geldig voor studieleningen verstrekt na 1 januari 1992. Vastgesteld door het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen.

⁵⁾ Ontleend aan de adviesprijzen van de Vereniging van bemiddelaars in onderhandse leningen, gepubliceerd door Prebon Yamane (Nederland).

⁶⁾ Met ingang van 12 maart verlaagd met 0,25%.

⁷⁾ Met ingang van 7 maart verlaagd met 0,25%.

Bron: De Nederlandsche Bank NV.

Tabel 3.2
Korte rente op de buitenlandse markten

	2002								2003
	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
	%								
Australië	4,84	5,07	4,98	4,96	4,92	4,90	4,84	4,83	.
Canada	2,59	2,76	2,85	2,93	2,90	2,87	2,82	2,83	2,86
Denemarken	3,66	3,68	3,59	3,51	3,39	3,39	3,26	3,05	.
Japan	0,05	0,03	0,04	0,03	0,03	0,03	0,05	0,05	0,04
Noorwegen	6,90	7,12	7,25	7,26	7,15	7,12	7,09	6,62	5,59
Polen	9,44	8,70	8,53	.	7,38	7,05	.	6,11	.
Tsjechie	3,80	3,80	3,40	3,10	3,00	2,80	2,80	2,60	2,70
Verenigde Staten	1,82	1,81	1,79	1,73	1,76	1,73	1,39	1,34	1,29
Verenigd Koninkrijk	4,08	4,11	3,99	3,92	3,93	3,90	3,91	3,95	.
Zuid Korea	4,80	4,90	4,90	4,80	4,80	4,90	4,90	4,90	.
Zweden	4,29	4,28	4,26	4,19	4,17	4,07	3,91	3,67	3,65
Zwitserland	1,14	1,16	0,71	0,68	0,69	0,65	0,66	0,54	.
Euro-zone	3,47	3,46	3,41	3,35	3,31	3,26	3,12	2,94	2,83

Bron: OECD.

Tabel 3.3
Wisselkoersen en goudprijs

Land	Valuta	2002						2003		Trend ¹⁾
		juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
		per 1 euro								%
Courante valuta ²⁾										
Australië	Dollar	1,79	1,80	1,79	1,78	1,78	1,81	1,82	1,81	7
Canada	Dollar	1,53	1,53	1,54	1,55	1,57	1,59	1,64	1,63	17
Denemarken	Kroon	7,43	7,43	7,43	7,43	7,43	7,43	7,43	7,43	0
Engeland	Pond	0,64	0,64	0,63	0,63	0,64	0,64	0,66	0,67	9
Estland	Kroon	15,65	15,65	15,65	15,65	15,65	15,65	15,65	15,65	0
Hongarije	Florint	246,65	245,30	243,93	243,53	238,28	236,07	240,39	245,12	1
Hongkong	Dollar	7,74	7,63	7,65	7,65	7,81	7,94	8,28	8,40	24
Japan	Yen	117,14	116,31	118,38	121,54	121,65	124,22	126,12	128,60	11
Nieuw-Zeeland	Dollar	2,06	2,11	2,08	2,04	2,02	1,99	1,96	1,95	-6
Noorwegen	Kroon	7,41	7,43	7,36	7,34	7,32	7,28	7,33	7,54	-3
Polen	Zloty	4,09	4,08	4,07	4,04	3,96	3,98	4,07	4,17	14
Slovenië	Tolar	226,56	227,21	228,04	228,73	229,46	230,02	230,71	231,37	4
Tsjechië	Kroon	29,72	30,80	30,19	30,66	30,75	31,19	31,49	31,64	-1
Verenigde Staten	Dollar	0,99	0,98	0,98	0,98	1,00	1,02	1,06	1,08	24
Zuid-Afrika	Rand	10,00	10,36	10,40	10,11	9,66	9,15	9,23	8,93	-11
Zweden	Kroon	9,27	9,25	9,17	9,11	9,08	9,10	9,17	9,15	-1
Zwitserland	Frank	1,46	1,46	1,46	1,46	1,47	1,47	1,46	1,47	-1
Incourante valuta ³⁾										
Bahrayn	Dinar	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0,40	0
Cyprus	Pond	0,57	0,57	0,57	0,57	0,57	0,58	0,58	0,58	1
Egypte	Pond	4,74	4,74	4,74	4,74	4,74	4,74	6,02	6,02	43
Filipijnen	Peso	57,97	57,97	59,52	59,52	61,16	57,64	59,17	60,61	18
IJsland	Kroon	87,45	88,50	86,76	88,86	88,86	86,38	86,38	86,70	-5
India	Ruppee	35,89	35,20	43,55	44,43	44,43	49,54	52,35	51,14	29
Indonesië ⁴⁾	Rupiah	88,11	88,11	88,11	88,11	88,11	84,75	84,75	84,75	-23
Israël	Shekel	4,59	4,59	4,59	4,59	4,59	4,84	5,18	5,43	38
Kenia	Shilling	110,50	110,50	110,50	110,50	110,50	112,36	86,58	86,58	18
Kuwayt	Dinar	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30	0,32	0,33	0,33	20
Malawi	Kwacha	31,48	31,48	31,48	31,48	31,48	31,48	31,48	31,48	0
Malaysia	Ringgit	3,65	3,65	3,63	3,64	3,68	3,73	3,86	3,86	19
Malta	Lira	0,41	0,41	0,41	0,41	0,41	0,42	0,42	0,43	7
Marokko	Dirham	10,02	10,02	10,02	10,02	10,02	10,74	10,74	10,74	2
Mexico	Peso	9,48	9,48	10,37	10,37	10,37	10,62	11,73	11,73	50
Ned. Antillen	Gulden	1,78	1,78	1,77	1,77	1,79	1,86	1,92	1,92	22
Oman	Rial	0,39	0,39	0,38	0,38	0,40	0,41	0,42	0,42	23
Pakistan	Ruppee	44,05	44,05	44,05	44,05	44,05	44,05	44,05	44,05	-10
Qatar	Riyal	3,83	3,64	3,64	3,64	3,83	3,79	3,99	3,99	20
Saudi-Arabië	Riyal	3,72	3,72	3,69	3,71	3,74	3,92	4,07	4,07	24
Singapore	Dollar	1,76	1,74	1,76	1,76	1,77	1,82	1,88	1,89	17
Sri Lanka	Ruppee	110,50	110,50	110,50	110,50	110,50	90,50	90,50	90,50	33
Thailand	Baht	42,14	42,14	42,14	43,99	43,99	45,47	45,47	45,47	14
Tunesië	Dinar	1,40	1,40	1,40	1,40	1,40	1,41	1,41	1,41	5
Ver. Arabische Emiraten	Dirham	3,67	3,67	3,61	3,67	3,67	3,88	4,02	4,02	24
Zimbabwe	Dollar	36,73	36,73	36,73	36,73	36,73	36,73	36,73	36,73	0
euro										
Goud ⁵⁾		10,35	10,40	10,66	10,59	10,45	10,65	11,02	10,94	-2

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

²⁾ Maandgemiddelden, gebaseerd op informatieve wisselkoersen zoals die door De Nederlandsche Bank dagelijks om 14.15 uur worden vastgesteld (middenkoersen).

³⁾ Informatie(midden)koersen geldend ultimo van de maand, gebaseerd op gegevens van het GWK.

⁴⁾ Notering per 1 eurocent.

⁵⁾ 1 gram fijn. Laattprijs, dagelijks vastgesteld om ca. 14.00 uur; biedprijs is 0,32 euro lager; bron: Engeldhard Clal Drijfhout Edelmetaalbedrijven NV.

Kapitaalmarkt

Tabel 4.1
Rente op de kapitaalmarkt ¹⁾

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
Openbare kapitaalmarkt	%								
Effectief rendement obligatieleningen ²⁾									
Aflosbare staatsleningen w.v.	4,94	4,76	4,48	4,23	4,28	4,23	4,04	3,85	3,67
naar gemiddeld resterende looptijd:									
2 tot 3 jaar	4,32	4,07	3,78	3,48	3,41	3,33	3,10	2,86	2,65
3 tot 4 jaar	4,50	4,28	3,96	3,66	3,61	3,52	3,30	3,12	2,96
4 tot 5 jaar	4,69	4,46	4,13	3,83	3,84	3,78	3,56	3,31	3,11
5 tot 6 jaar	4,77	4,58	4,30	4,00	4,05	3,99	3,79	3,55	3,28
6 tot 7 jaar	4,83	4,70	4,48	4,19	4,24	4,19	3,98	3,75	3,50
7 tot 8 jaar	4,99	4,84	4,57	4,32	4,37	4,32	4,15	3,93	3,68
8 tot 9 jaar	5,04	4,91	4,66	4,44	4,51	4,47	4,29	4,09	3,86
9 tot 10 jaar	5,11	4,97	4,71	4,50	4,58	4,56	4,36	4,19	3,97
10 tot 11 jaar	5,16	5,07	.	.	.	.	.	4,17	4,05
19 tot 20 jaar	.	.	.	.	.	.	.	4,65	4,61
20 tot 21 jaar	5,46	5,33	5,08	4,95	5,07	5,06	4,89	4,83	.
24 tot 25 jaar	.	.	.	.	.	.	.	4,73	4,70
25 tot 26 jaar	5,44	5,31	5,09	4,95	5,09	5,11	4,96	4,91	.
3 tot 5 jaar	4,59	4,37	4,05	3,75	3,73	3,65	3,43	3,22	3,04
5 tot 8 jaar	4,86	4,71	4,45	4,17	4,22	4,17	3,97	3,75	3,49
3 tot 8 jaar	4,75	4,57	4,29	4,00	4,02	3,96	3,76	3,53	3,31
Vijf langste staatsleningen ³⁾	5,23	5,07	4,80	4,60	4,69	4,66	4,49	4,35	4,21
Nieuwste 10-jarige staatslening	5,16	4,99	4,71	4,50	4,58	4,56	4,36	4,23	4,05
Eeuwigdurende staatsleningen	5,68	5,52	5,30	5,22	5,23	5,30	5,25	5,01	4,88
Gewone obligaties t.l.v. banken	5,03	4,92	4,78	4,56	4,65	4,58	4,35	4,17	3,96
Pand- en bankbrieven	5,14	5,00	4,81	4,57	4,65	4,63	4,44	4,12	3,94
Kapitaalobligaties	5,31	5,22	5,08	4,84	5,02	4,94	4,71	4,44	4,24
Onderhandse kapitaalmarkt									
Hypothecaire leningen									
Nieuw ingeschreven gewone hypotheek op onroerende goederen	5,58	5,55	5,43	5,29	5,11	5,04	4,99	4,87	.
Eerste hypotheek op woonhuizen (ultimo) ⁴⁾									
laagste	5,60	5,50	5,30	4,90	4,90	4,90	4,80	4,60	4,40
hoogste	6,30	6,30	6,10	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80	5,80
Onderhandse leningen ⁵⁾									
Lagere overheid									
5 jaar fixe	4,82	4,63	4,34	4,07	4,12	4,07	3,88	3,65	3,41
7 jaar fixe	5,03	4,87	4,60	4,36	4,45	4,42	4,24	4,03	3,81
10 jaar fixe	5,23	5,10	4,84	4,64	4,71	4,76	4,59	4,41	4,22
12 jaar fixe	5,33	5,20	4,95	4,77	4,89	4,91	4,75	4,58	4,40
15 jaar fixe	5,39	5,26	5,03	4,87	5,02	5,03	4,88	4,72	4,57
Semi-overheid									
5 jaar fixe	5,36	5,17	4,88	4,61	4,62	4,55	4,37	4,13	3,89
7 jaar fixe	5,63	5,47	5,20	4,96	5,00	4,95	4,77	4,56	4,34
10 jaar fixe	5,93	5,80	5,54	5,34	5,41	5,38	5,21	5,03	4,84
12 jaar fixe	6,13	6,00	5,75	5,57	5,69	5,71	5,55	5,38	5,32
15 jaar fixe	6,30	6,17	5,94	5,78	5,87	5,87	5,72	5,55	5,49

¹⁾ Maand- c.q. jaargemiddelden.

²⁾ Met ingang van 14 januari 2002 gebaseerd op de slotkoersen i.p.v. de koersen tot 13.30 uur.

³⁾ Het rekenkundig gemiddelde van het effectief rendement van de vijf staatsleningen met de langste gemiddeld resterende looptijd, gewogen met het uitstaande bedrag van de lening; gemiddeld resterende looptijd in februari 2003: 14,2 jaar.

⁴⁾ Laagste en hoogste rentepercentage van gewone hypothecaire leningen, zonder overheidsgarantie van ten hoogste 75% van de executiewaarde, bij eerste afsluiting, op een nieuwbouw eengezinshuis in eigen gebruik, verstrekt door een aantal hypothecaire leningverstrekende instellingen, w.o. hypotheekbanken, algemene en coöperatief georganiseerde banken, bij een rentevaste periode van vijf jaar.

⁵⁾ Bron: Prebon Yamane (Nederland).

Tabel 4.2
Lange rente op buitenlandse markten

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
	%								
Lange rente ¹⁾									
Australië	5,99	5,86	5,69	5,34	5,58	5,70	5,16	.	.
België	5,15	4,98	4,70	4,48	4,58	4,55	4,36	4,17	.
Canada	5,37	5,23	5,14	4,92	5,16	5,18	4,88	5,02	.
Duitsland	5,00	4,90	4,60	4,40	4,50	4,50	4,30	4,20	.
Frankrijk	5,45	5,48	4,99	4,89	5,14	4,80	4,79	.	.
Italië	5,25	5,11	4,83	4,62	4,76	4,74	4,55	4,38	.
Japan	1,33	1,30	1,25	1,13	1,10	0,98	0,98	.	.
Nederland	5,16	4,99	4,71	4,50	4,58	4,55	4,36	4,19	3,97
Spanje	4,93	4,75	4,42	4,21	4,13	4,18	4,02	3,71	.
Verenigde Staten	5,58	5,32	4,97	4,63	4,93	5,07	4,73	.	.
Verenigd Koninkrijk	5,12	5,01	4,71	4,49	4,61	4,64	4,57	.	.
Euro-rendement ²⁾									
1 jaar	3,66	3,41	3,31	2,95	2,96	2,90	2,64	2,52	2,28
2 jaar	3,99	3,68	3,51	3,11	3,16	3,17	2,78	2,64	2,40
3 jaar	4,24	3,95	3,74	3,33	3,43	3,44	3,04	2,88	2,64
4 jaar	4,44	4,17	3,95	3,55	3,69	3,69	3,30	3,13	2,89
5 jaar	4,60	4,35	4,13	3,75	3,91	3,90	3,53	3,36	3,13
6 jaar	4,74	4,51	4,29	3,93	4,11	4,09	3,75	3,57	3,36
7 jaar	4,86	4,64	4,43	4,09	4,29	4,25	3,93	3,75	3,56
8 jaar	4,95	4,75	4,55	4,22	4,43	4,39	4,09	3,91	3,74
9 jaar	5,04	4,84	4,65	4,34	4,56	4,51	4,22	4,04	3,89
10 jaar	5,11	4,92	4,75	4,45	4,66	4,61	4,33	4,16	4,02
11 jaar	5,16	4,99	4,80	4,53	4,75	4,70	4,42	4,25	4,13
12 jaar	5,21	5,05	4,86	4,61	4,83	4,77	4,50	4,33	4,23
13 jaar	5,25	5,10	4,90	4,68	4,84	4,83	4,56	4,39	4,31
14 jaar	5,29	5,14	4,95	4,73	4,95	4,88	4,62	4,45	4,38
15 jaar	5,31	5,18	4,98	4,78	5,00	4,92	4,66	4,50	4,44

¹⁾ Bron: OECD.

²⁾ Bron: Eurostat.

Tabel 4.3
Emissies op de Nederlandse kapitaalmarkt via Euronext Amsterdam

	2002					2003		
	jaar	jan.–febr.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	jan.–febr.
	mln euro							
Aandelenmarkt								
Openbare emissies	7 219	461	434	46	526	1 181	1 653	2 835
w.v. door:								
financiële instellingen ¹⁾	–	–	–	–	–	–	–	–
beleggingsfondsen	6 041	453	431	46	278	895	1 653	2 547
vastgoedfondsen	379	8	4	–	1	286	–	286
overige private sector	798	–	–	–	247	–	1	1
Onderhandse plaatsing	3 100	301	546	7	35	7	2	8
w.v. door:								
financiële instellingen ¹⁾	223	134	0	–	0	0	–	0
beleggingsfondsen	114	114	–	–	–	–	–	–
vastgoedfondsen	642	6	532	–	–	–	–	–
overige private sector	2 121	46	14	7	35	7	2	8
Totaal aandelen	10 319	762	981	53	561	1 188	1 655	2 843
Obligatiemarkt								
Uitgifte van obligaties	76 379	10 280	5 992	4 617	11 366	8 391	7 540	15 931
w.v. door:								
overheid	22 950	4 696	2 722	2 545	–	3 412	3 144	6 556
financiële instellingen	46 953	5 583	3 188	2 072	10 601	4 852	4 246	9 097
w.o. converteerbare obligaties	102	–	–	–	–	–	–	–
overige private sector	6 476	–	82	–	764	127	150	277
w.o. converteerbare obligaties	373	–	–	–	–	–	–	–
buitenland	–	–	–	–	–	–	–	–
Uitgifte van pand-, bank- en spaarbrieven	930	177	73	13	–	19	30	49
Totaal obligaties	77 309	10 457	6 065	4 631	11 366	8 410	7 570	15 980

¹⁾ Excl. beleggingsfondsen en vastgoedfondsen.

Tabel 4.4
Nominatieve opgave van openbare emissies op de Nederlandse kapitaalmarkt ¹⁾

Datum van inschrijving	Debiteur	Gemiddelde looptijd	Rentetype	Koers van uitgifte	Emissie-rendement	Totaal gevraagd	Datum van storting
2002 / 2003		<i>jaren</i>	<i>%</i>			<i>mln euro</i>	
Gewone obligaties							
14 jan.	Staat der Nederlanden	10,50	4,25	98,90	4,38	3 412	17 jan.
11 febr.	Staat der Nederlanden	3,50	3,00	100,25	2,91	3 144	14 febr.
Euro-obligaties							
13 jan.	Essent	0,50	2,82	100,00	2,82	100	14 jan.
13 jan.	Essent	0,45	2,81	100,00	2,81	27	20 jan.
20 jan.	Rabobank Nederland	5,00	3,63	100,00	3,63	1 500	22 jan.
24 jan.	ABN AMRO Bank	3,00	2,85	99,93	2,85	100	27 jan.
24 jan.	ABN AMRO Bank	3,00	2,92	99,97	2,92	1 250	27 jan.
3 febr.	BNG	5,00	3,50	99,97	3,50	1 500	4 febr.
6 febr.	Essent	0,80	2,74	99,98	2,76	50	6 febr.
11 febr.	Essent	0,50	2,74	100,00	2,76	100	13 febr.
12 febr.	Rabobank Nederland	4,90	3,63	100,00	.	750	14 febr.
18 febr.	Fortis Finance	7,00	4,38	101,58	4,11	51	18 febr.
13 febr.	NWB	4,40	3,25	101,37	2,91	405	18 febr.
19 febr.	ABN AMRO Bouwfonds Ned. Gemeenten	3,00	2,88	99,86	2,92	250	20 febr.
Mortgage Backed Notes							
20 febr.	E-MAC NL 2003-I	32,90	6,43	100,00	.	4	21 febr.
20 febr.	E-MAC NL 2003-I	32,90	3,98	100,00	.	9	21 febr.
20 febr.	E-MAC NL 2003-I	32,90	3,40	100,00	.	20	21 febr.
20 febr.	E-MAC NL 2003-I	32,90	3,01	100,00	.	368	21 febr.
Knock-in Reverse Exchange Securities							
29 jan.	ING Bank	2,00	15,00	102,00	.	10	17 febr.
Knock-in Reverse Exchange Securities							
13 jan.	Rabo Securities	2,00	18,50	101,00	.	25	30 jan.
13 jan.	Rabo Securities	2,00	17,00	101,00	.	35	30 jan.
13 jan.	ABN AMRO Bank	2,00	15,00	102,00	.	61	4 febr.
Commercial Paper							
21 febr.	Rabobank Nederland	0,08	0,00	.	.	20	24 febr.
24 febr.	Rabobank Nederland	0,09	0,00	.	.	15	24 febr.
24 febr.	Rabobank Nederland	0,10	0,00	.	.	100	24 febr.
Overige obligaties							
28 febr.	Rabobank Nederland	5,80	0,00	100,00	.	5	28 febr.
Aandelen							
				<i>euro</i>			
13 jan.	ING Basic Materials Fund			25		2	13 febr.
13 jan.	ING Daily Consumer Goods Fund			25		4	13 febr.
13 jan.	ING Energy Fund			25		5	13 febr.
13 jan.	ING Industrials Fund			25		4	13 febr.
13 jan.	ING Luxury Consumer Goods Fund			25		3	13 febr.
13 jan.	ING Telecom Services Fund			25		4	13 febr.
13 jan.	ING Utilities Fund			25		2	13 febr.
16 jan.	Simac Techniek			1		1	11 febr.

¹⁾ Inclusief het deel dat eventueel in het buitenland werd geplaatst.

Effectenbeurs

Tabel 5.1
Koerswaarde en omzet van aandelen op de Euronext Amsterdam

	2002						2003		Trend ¹⁾
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	<i>mld euro</i>								%
Koerswaarde Officiële Markt (ultimo)									
Delfstoffenwinning	99,1	97,8	85,8	91,7	92,5	88,1	81,0	77,1	-39
Industrie									
consumentengoederen	57,2	58,5	55,4	59,3	54,2	53,8	48,4	47,1	-29
kapitaalgoederen	41,4	36,3	25,9	32,3	39,1	30,1	28,1	27,1	-53
basisgoederen	16,5	16,9	15,0	14,4	15,0	14,6	12,5	10,6	-49
Bouwnijverheid en installatie	3,0	2,7	2,2	2,3	2,1	2,2	2,0	1,9	-59
Transport, opslag en communicatie	26,1	28,9	26,1	28,8	31,1	28,6	29,0	27,4	-9
Niet-financiële dienstverlening	29,7	30,4	27,0	29,3	30,5	26,6	24,0	21,4	-48
Handel	22,1	22,1	16,1	16,8	18,3	16,4	15,5	7,3	-78
Banken/financiële dienstverlening	24,3	27,6	18,7	25,2	29,1	26,3	24,4	24,6	-26
Verzekeraars	86,6	89,0	59,8	77,3	84,7	71,5	63,8	55,9	-55
Beleggingsfondsen	64,2	64,8	59,1	62,4	64,5	60,2	57,8	57,0	-23
Vastgoedfondsen	12,8	12,8	12,1	12,4	12,4	11,5	11,8	11,8	-20
Overige fondsen	16,7	16,7	15,5	16,4	16,0	15,5	15,2	15,2	-21
Totaal	499,7	504,5	418,8	468,6	489,3	445,3	413,5	384,4	-40
Koerswaarde NMAX (ultimo)	0,2	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	0,1	0,1	-36
Alle genoteerde ondernemingen	499,9	504,6	418,9	468,7	489,5	445,4	413,7	384,5	-40
Omzet van aandelen ²⁾	78,9	48,9	47,8	52,8	41,0	31,4	41,8	33,8	-30

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

²⁾ Omzet van aandelen op Euronext Amsterdam via het nieuwe handelsstelsel.
Dit handelssysteem is eind oktober 2001 in werking getreden.

Tabel 5.2
Tien grootste stijgers en dalers op de aandelenmarkt, februari 2003 ¹⁾

Stijging ¹⁾		Daling ¹⁾	
%		%	
Fox Kids Europe	29,0	Ahold	69,9
DocData	25,0	Kon. Numico	54,2
Kon. Begemann Groep	21,2	Magnus	53,6
Stork	15,6	Exendis	52,1
Petroplus International	15,2	Getronics	47,8
VersaTel Telecom	13,0	Priority Telecom	40,0
Vredestein	11,8	Neways Electronic International	40,0
Kuhne + Heitz	9,5	Scala business Solutions	35,7
Kon. Ten Cate	9,2	Baan Company	35,1
New Skies Satellites	6,7	Centric KSI	34,0

¹⁾ De procentuele verandering van de individuele herbeleggingsindex.

Tabel 5.3
CBS-indexcijfers voor aandelen, naar bedrijfstak

	Gemiddelden				Ultimo's				Trend ¹⁾
	2002		2003		2002		2003		
	nov.	dec.	jan.	febr.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	ultimo 1983=100								%
CBS-koersindex									
Consumentengoederenindustrie	826,7	780,6	751,0	677,1	791,5	786,2	707,2	688,3	-29
Kapitaalgoederenindustrie	327,0	316,1	288,7	261,3	375,5	289,0	269,5	259,9	-53
Basisgoederenindustrie	325,5	333,2	319,6	258,7	343,1	333,4	285,7	243,2	-49
Bouwnijverheid en installatie	327,8	322,1	309,5	297,6	323,9	321,8	297,9	282,1	-48
Transport-, opslag- en communicatie	189,8	187,4	193,0	178,6	200,0	184,2	186,6	176,1	-13
Niet-financiële dienstverlening	763,1	730,3	678,0	588,4	785,5	701,2	633,2	565,6	-48
Handel	495,3	489,1	487,3	373,2	535,0	479,4	458,3	216,8	-78
Banken/financiële dienstverlening	425,4	421,6	407,2	379,6	461,9	418,1	387,1	390,4	-28
Verzekeraars	649,3	620,9	579,5	502,4	702,9	592,9	529,8	463,5	-55
Algemeen	489,0	473,4	452,4	402,1	510,8	462,1	424,3	387,8	-44
CBS-herbeleggingsindex									
Consumentengoederenindustrie	1 451,1	1 370,1	1 318,2	1 190,1	1 389,2	1 380,0	1 243,1	1 209,7	-27
Kapitaalgoederenindustrie	502,0	485,3	443,2	401,1	576,4	443,6	413,8	398,9	-53
Basisgoederenindustrie	645,8	661,1	634,2	513,3	680,8	661,5	566,9	482,5	-48
Bouwnijverheid en installatie	691,4	679,4	652,8	627,7	683,2	678,8	628,4	595,0	-46
Transport-, opslag- en communicatie	325,6	321,5	331,0	306,4	343,1	316,1	320,1	302,0	-12
Niet-financiële dienstverlening	1 196,2	1 144,8	1 062,8	922,4	1 231,4	1 099,2	992,7	886,6	-47
Handel	835,2	824,8	821,8	629,4	902,2	808,4	772,8	365,6	-78
Banken/financiële dienstverlening	1 084,6	1 075,0	1 038,3	967,7	1 177,5	1 066,0	987,0	995,4	-24
Verzekeraars	1 329,9	1 271,6	1 186,9	1 029,0	1 439,7	1 214,3	1 085,0	949,2	-53
Algemeen	969,4	938,4	896,9	797,4	1 012,6	916,0	841,3	769,0	-43

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar (gebaseerd op ultimo-cijfers).

Tabel 5.4
Totaal rendement op aandelen ¹⁾, naar bedrijfstak

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
	%								
Consumentengoederenindustrie	-10,0	-15,9	-12,0	-7,3	2,6	-10,7	-13,9	-23,0	-27,4
Kapitaalgoederenindustrie	-16,2	-30,9	-34,0	-32,8	-29,9	-28,4	-48,9	-51,3	-52,6
Basisgoederenindustrie	-3,4	-12,6	-11,0	-11,9	-18,5	-22,5	-25,5	-36,9	-47,7
Bouwnijverheid en installatie	11,4	-2,2	-11,0	-19,4	-17,5	-21,8	-22,8	-34,4	-45,8
Transport-, opslag- en communicatie	-26,1	-23,0	4,0	3,1	1,2	-0,7	-13,3	-10,5	-12,2
Niet-financiële dienstverlening	-26,4	-34,0	-28,0	-28,8	-23,2	-24,5	-33,7	-40,7	-47,1
Handel	-36,5	-44,6	-41,0	-52,8	-52,2	-52,4	-57,8	-56,5	-77,8
Banken/financiële dienstverlening	-13,6	-24,6	-14,0	-34,3	-8,2	-1,2	-10,6	-25,2	-24,5
Verzekeraars	-31,4	-44,4	-41,0	-54,0	-38,0	-35,3	-46,4	-49,6	-53,3
Alle aandelen, excl. beleggingsfondsen	-21,1	-31,7	-27,0	-31,7	-23,5	-23,3	-32,8	-37,7	-42,6

¹⁾ Berekend als 12-maands mutatie van de herbeleggingsindex.

Tabel 5.5
CBS-indexcijfers voor aandelen van beleggings- en vastgoedfondsen

	Gemiddelden				Ultimo's				Trend ¹⁾
	2002		2003		2002		2003		
	nov.	dec.	jan.	febr.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	ultimo 1993=100								%
CBS/MoneyView-koersindex voor beleggingsfondsen									
Algemeen	122,0	120,4	117,8	112,6	125,1	118,1	113,7	111,8	-26
Aandelenfondsen	140,2	136,3	130,5	119,8	146,1	131,2	122,3	118,2	-40
beleggingen in Nederland	191,2	186,3	177,8	158,1	200,5	181,2	165,8	150,4	-45
beleggingen in Europa	181,8	176,9	167,7	152,9	188,9	171,5	157,2	149,5	-41
beleggingen in het Verre Oosten	65,0	63,6	60,9	57,7	67,3	60,7	58,1	57,1	-31
beleggingen in Noord-Amerika	206,3	200,5	191,0	178,3	211,4	190,9	179,8	179,1	-38
beleggingen wereldwijd	139,5	135,2	129,6	119,2	145,7	129,5	120,8	118,6	-40
Obligatiefondsen	131,9	132,7	133,5	134,5	132,2	133,3	134,0	134,9	2
gewone obligatiefondsen	100,4	101,1	101,9	102,9	100,5	101,7	102,5	103,1	1
fictief-rendement obligatiefondsen	166,1	167,1	167,3	167,7	167,0	167,3	167,2	168,5	2
Geldmarktfondsen	118,6	119,1	119,4	119,6	118,8	119,4	119,6	119,9	-1
Gemengde fondsen	123,0	122,5	121,3	118,2	124,8	121,8	119,4	117,2	-17
CBS/SBV-koersindex voor vastgoedfondsen									
Algemeen	93,7	92,7	89,9	88,2	94,7	88,5	88,6	88,1	-13
Direct	92,6	91,3	88,5	86,9	93,5	86,5	87,4	86,6	-13
Nederland	119,8	118,9	116,9	116,5	121,1	117,5	116,7	115,0	-5
wereldwijd	87,7	86,4	83,6	81,8	88,5	81,3	82,4	81,7	-15
Indirect	131,6	133,1	129,3	126,3	134,3	132,5	125,9	127,2	-13
CBS/MoneyView-herbeleggingsindex voor beleggingsfondsen									
Algemeen	137,0	135,5	132,6	126,8	140,7	132,9	128,1	125,9	-25
Aandelenfondsen	157,1	152,9	146,6	134,7	163,8	147,3	137,4	132,8	-39
beleggingen in Nederland	211,6	206,6	197,2	175,4	222,2	201,0	183,8	166,8	-44
beleggingen in Europa	195,4	190,7	181,7	165,9	203,0	185,4	170,6	162,2	-40
beleggingen in het Verre Oosten	70,3	68,9	66,2	62,9	72,8	66,0	63,3	62,2	-30
beleggingen in Noord-Amerika	216,2	210,4	200,7	187,3	221,5	200,6	188,9	188,2	-38
beleggingen wereldwijd	158,1	153,3	147,1	135,3	165,2	147,0	137,1	134,5	-40
Obligatiefondsen	147,8	149,2	150,1	151,2	148,7	149,9	150,6	151,7	4
gewone obligatiefondsen	147,5	149,2	150,4	151,8	148,4	150,1	151,2	152,2	5
fictief-rendement obligatiefondsen	166,1	167,2	167,3	167,8	167,1	167,4	167,3	168,6	2
Geldmarktfondsen	127,9	128,4	128,7	129,0	128,1	128,7	128,9	129,3	3
Gemengde fondsen	157,4	157,2	155,6	151,6	160,1	156,3	153,2	150,4	-14
CBS/SBV-herbeleggingsindex voor vastgoedfondsen									
Algemeen	175,6	181,1	180,7	177,2	181,7	177,8	178,1	177,0	6
Direct	180,5	186,8	187,2	183,7	187,3	182,9	184,9	183,1	8
Nederland	218,4	216,6	213,2	212,4	220,8	214,2	212,8	209,6	4
wereldwijd	173,9	181,1	182,0	178,2	181,2	177,0	179,5	178,0	8
Indirect	169,5	171,6	166,7	162,9	173,0	170,8	162,4	164,1	-10

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar (gebaseerd op ultimo-cijfers).

Tabel 5.6
Totaal rendement ¹⁾ van beleggings- en vastgoedfondsen

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
	%								
Beleggingsfondsen									
Algemeen	-20,9	-22,4	-17,0	-16,5	-16,2	-16,8	-22,5	-24,3	-24,7
Aandelenfondsen	-29,3	-32,2	-25,9	-27,7	-25,0	-26,1	-35,1	-38,4	-39,2
beleggingen in Nederland	-23,6	-32,4	-28,2	-32,3	-25,5	-23,8	-33,3	-39,1	-43,7
beleggingen in Europa	-26,5	-30,5	-26,8	-28,2	-25,4	-25,4	-33,3	-38,0	-40,2
beleggingen in het Verre Oosten	-14,9	-11,4	-7,4	-2,8	-7,8	-11,9	-22,4	-28,1	-30,2
beleggingen in Noord-Amerika	-29,1	-32,9	-22,6	-24,9	-21,7	-26,7	-35,8	-38,4	-38,2
beleggingen wereldwijd	-32,7	-34,6	-26,9	-29,0	-26,6	-28,2	-37,3	-40,0	-39,8
Obligatiefondsen	-0,6	0,0	1,5	3,1	-0,6	1,3	2,9	3,5	4,0
gewone obligatiefondsen	0,6	0,6	1,7	3,9	0,4	1,8	3,4	4,2	5,0
fictief-rendement obligatiefondsen	-1,9	-0,8	1,2	2,1	-2,0	0,6	2,1	2,1	2,3
Geldmarktfondsen	3,3	3,2	3,2	3,2	2,9	3,1	3,1	3,1	3,3
Gemengde fondsen	-10,9	-12,4	-9,2	-7,1	-8,6	-8,6	-11,2	-12,7	-13,8
Vastgoedfondsen									
Algemeen	9,6	9,7	10,6	10,4	17,8	19,9	13,3	8,7	5,7
Direct	11,1	11,3	12,4	11,7	20,4	23,1	16,0	11,7	8,3
Nederland	5,7	7,8	11,1	13,3	15,8	17,6	10,1	6,7	3,7
wereldwijd	12,3	11,9	12,3	10,6	20,9	23,3	16,3	11,8	8,3
Indirect	-1,0	-1,7	-1,4	1,5	1,7	0,7	-3,3	-8,6	-10,3

¹⁾ Berekend als 12-maands mutatie van de herbeleggingsindex.

Tabel 5.7
Indexcijfers voor aandelen, bijzondere selecties

Basis		2002						2003		Trend ¹⁾
		juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
										%
Koersindex										
AEX-index ²⁾	2-1-1983=45,38	363,6	371,6	296,4	342,8	362,0	322,7	294,9	266,2	-46
CBS-index voor niet-AEX-fondsen	ultimo 1993=100	235,2	222,6	187,3	197,4	207,4	201,7	192,1	177,8	-39
Amsterdam Midkap-index ²⁾	2-1-1983=45,38	391,9	367,3	294,9	317,1	333,5	312,2	287,0	253,7	-48
CBS MIT-index	ultimo 1993=100	227,7	216,6	169,2	208,0	240,4	198,5	195,3	186,1	-41
CBS MITS-index	ultimo 1993=100	192,6	176,0	129,6	160,6	189,4	160,4	154,4	141,6	-57
FTSE Eurotop-100 index ²⁾	29-12-1989=1 006,01	2 133,6	2 120,9	1 789,8	1 999,6	2 095,9	1 909,4	1 773,1	1 712,2	-38
Herbeleggingsindex										
CBS-index voor niet-AEX-fondsen	ultimo 1993=100	286,3	271,2	228,4	240,9	252,9	246,2	234,9	217,4	-37
CBS MIT-index	ultimo 1993=100	263,6	250,7	195,8	240,9	278,5	230,0	226,2	215,6	-40
CBS MITS-index	ultimo 1993=100	209,9	191,8	141,2	175,5	207,0	175,3	168,7	154,8	-57

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

²⁾ Bron: Euronext Amsterdam.

Tabel 5.8
Indexcijfers van aandelen op buitenlandse markten

	2002							2003
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.
<i>1995=100</i>								
Australië	157	151	152	145	149	150	147	.
België	185	168	162	152	144	151	147	.
Canada	161	149	149	139	141	148	.	.
Duitsland	160	145	134	119	110	118	115	108
Frankrijk	213	189	183	167	161	173	170	165
Italië	209	193	190	178	169	182	182	177
Japan	77	73	69	66	63	62	61	.
Nederland	216	188	178	163	175	168	162	155
Spanje	254	233	223	212	206	224	223	222
Verenigde Staten	187	167	169	162	158	166	165	167
Verenigd Koninkrijk	125	112	111	105	104	106	103	.
Euro-zone	207	185	177	162	156	168	164	.

Bron: OECD.

Tabel 5.9
Open interest in contracten op de EURONEXT Amsterdam Derivative Markets, ultimo

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
<i>x 1 000</i>									
Opties									
Aandelenopties	15 425	16 116	16 882	17 650	13 997	14 746	14 826	13 958	14 877
Indexopties	974	983	1 090	1 118	778	824	937	908	1 029
Warrants	186	188	186	182	182	180	180	179	176
Valutaopties	14	15	15	15	15	15	14	13	14
Totaal opties	16 599	17 303	18 173	18 966	14 973	15 766	15 957	15 058	16 095
Futures									
Indexfutures	50	50	50	49	41	40	34	39	36
Stockfutures	2	1	1	1	0	0	0	0	0
Valutafutures	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal futures	52	51	51	50	42	40	35	39	36

Bron: EURONEXT Amsterdam.

Tabel 5.10
Omzet in opties op de EURONEXT Amsterdam Derivative Markets

	2002						2003		
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	jan.–febr.
<i>x 1 000</i>									
Aandelenopties	7 285	6 362	6 977	7 703	5 979	4 485	5 782	4 976	10 759
Indexopties	1 070	767	755	729	537	1 447	1 121	1 084	2 206
Warrants	1	1	3	0	2	3	1	3	4
Valutaopties	9	3	7	6	2	8	7	4	11
Totaal	8 364	7 133	7 744	8 439	6 520	5 942	6 912	6 067	12 979
<i>mln euro</i>									
Aandelenopties	1 972	1 583	1 891	1 954	1 261	950	1 178	1 155	2 333
Indexopties	2 053	1 238	1 265	1 495	734	3 896	1 987	1 560	3 547
Warrants	0	0	1	0	0	0	0	1	1
Valutaopties	4	1	2	2	1	1	1	1	2
Totaal	4 029	2 823	3 159	3 451	1 996	4 848	3 166	2 716	5 883

Bron: EURONEXT Amsterdam.

Tabel 5.11
Omzet van futurecontracten op de EURONEXT Amsterdam Derivative Markets

	2002						2003		
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	jan.–febr.
<i>x 1 000</i>									
Indexfutures	518	387	414	458	306	329	407	410	817
Stockfutures	4	3	5	3	1	0	0	1	1
Valutafutures	0	0	2	0	0	0	0	0	0
Totaal	522	390	421	461	307	329	408	411	819

Bron: EURONEXT Amsterdam.

Tabel 5.12
Uitgeoefende optierechten op de EURONEXT Amsterdam Derivative Markets

	2002						2003		
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	jan.–febr.
<i>x 1 000</i>									
Aandelenopties	627	684	985	1 401	380	345	722	314	1 035
Indexopties	76	23	32	162	18	30	84	46	130
Warrants	0	0	3	1	2	0	0	2	2
Valutaopties	0	0	2	1	0	1	0	0	0
Totaal	704	708	1 023	1 565	400	377	807	361	1 168
<i>mln euro</i>									
Aandelenopties	1 631	1 942	2 775	3 147	847	752	1 550	641	2 191
Indexopties	3 489	893	1 101	7 135	608	890	2 997	1 085	4 082
Warrants	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutaopties	3	3	23	10	4	11	1	1	3
Totaal	5 124	2 838	3 899	10 292	1 459	1 652	4 549	1 727	6 276

Bron: EURONEXT Amsterdam.

Tabel 5.13
Nominale waarde en omzet obligaties op EURONEXT Amsterdam

	2002					2003		Trend ¹⁾
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	<i>mld euro</i>							%
Nominale waarde (ultimo)								
Overheid	170,0	165,3	167,9	170,4	170,4	173,9	164,9	2
Financiële instellingen	154,4	155,8	157,3	157,3	171,8	173,8	175,5	22
Overige private sektor	34,1	35,1	34,1	33,9	34,2	34,1	34,3	-2
Totaal	358,4	356,2	359,4	361,6	376,4	381,8	374,7	10
Totaal omzet obligaties ²⁾	11,8	9,0	14,0	17,9	10,1	21,2	25,3	126

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

²⁾ Omzet van obligaties op EURONEXT Amsterdam via het nieuwe handelsstelsel.
Dit handelssysteem is eind oktober 2001 in werking getreden.

Tabel 5.14
CBS-indexcijfers voor obligaties

	Gemiddelden				Ultimo's				Trend ¹⁾
	2002		2003		2002		2003		
	nov.	dec.	jan.	febr.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	ultimo 1983=100								%
CBS-koersindex									
Kort (3 tot 5 jaar)	118,9	119,8	120,8	121,6	118,9	121,1	121,1	121,9	6
Middellang (5 tot 8 jaar)	127,9	129,3	131,0	132,9	127,9	130,9	131,9	133,6	8
Lang (8 tot 10 jaar)	132,3	134,1	135,9	138,2	132,4	135,6	137,2	138,9	9
CBS-herbeleggingsindex									
Staatsleningen									
algemeen	403,2	407,8	412,7	417,6	404,0	411,3	415,3	419,3	10
vaste looptijd	400,7	405,2	410,1	415,0	401,5	408,7	412,7	416,7	10
looptijd 0 tot 3 jaar	345,2	347,0	348,9	350,9	345,5	348,2	349,7	351,7	6
looptijd 3 tot 5 jaar	382,6	386,2	390,8	395,4	382,9	389,6	392,6	397,3	10
looptijd 5 tot 8 jaar	424,4	430,3	437,1	444,4	425,0	435,5	440,6	447,2	14
looptijd 8 jaar en langer	442,7	451,5	460,4	469,1	444,7	457,8	466,0	471,3	15
Financiële instellingen									
gewone obligaties	385,4	389,3	394,2	398,7	386,3	392,0	396,6	400,2	10
achtergestelde obligaties	473,4	481,6	489,6	495,7	475,4	486,9	492,0	496,5	11
Algemeen	402,3	406,9	412,0	416,7	403,2	410,3	414,4	418,0	10
	ultimo 1993=100								
Converteerbare obligaties									
CBS-koersindex converteerbare obligaties	257,3	260,9	257,3	254,3	264,9	259,0	253,9	242,8	−16

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar (gebaseerd op ultimo-cijfers).

Tabel 5.15
Totaal rendement op obligaties ¹⁾

	2002							2003	
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.
	%								
Staatsleningen									
algemeen	6,06	6,00	6,38	7,48	4,77	5,84	8,81	9,35	10,26
vaste looptijd	6,07	6,02	6,37	7,48	4,78	5,85	8,81	9,32	10,24
looptijd 0 tot 3 jaar	4,66	4,82	4,76	4,75	4,27	4,54	5,23	5,59	5,87
looptijd 3 tot 5 jaar	5,66	6,06	6,08	6,77	5,24	6,18	8,77	9,63	10,42
looptijd 5 tot 8 jaar	6,22	6,46	6,77	8,57	5,28	6,92	11,18	12,14	13,50
looptijd 8 jaar en langer	8,28	7,17	8,70	11,47	4,97	6,90	12,65	12,91	14,76
Financiële instellingen									
gewone obligaties	6,18	6,15	6,14	6,84	4,92	5,78	7,84	9,08	9,67
achtergestelde obligaties	7,08	6,33	6,58	7,89	4,81	6,28	9,66	10,54	10,92
Alle obligaties	6,24	6,08	6,43	7,66	5,20	5,99	8,66	9,31	10,03

¹⁾ Berekend als 12-maands mutatie van de herbeleggingsindex.

Tabel 5.16
Beurswaarde van obligaties in de CBS-herbeleggingsindex

	2002						2003		Trend ¹⁾
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	
	mld euro								%
Staatsleningen									
algemeen	181	183	181	183	186	190	193	184	9
vaste looptijd	181	183	181	183	186	190	193	184	9
looptijd 0 tot 3 jaar	72	73	68	68	72	72	85	73	38
looptijd 3 tot 5 jaar	31	31	32	32	32	32	18	20	-53
looptijd 5 tot 8 jaar	36	37	37	36	37	37	38	38	58
looptijd 8 jaar en langer	42	43	44	46	47	48	51	52	7
Financiële instellingen									
gewone obligaties	72	73	75	75	75	75	76	78	14
achtergestelde obligaties	12	12	12	12	12	13	13	13	7
Alle obligaties	285	289	290	292	296	300	304	298	10

¹⁾ De procentuele verandering van de laatste maand t.o.v. dezelfde maand van het voorgaande jaar.

Vastgoed

Tabel 6.1
Particuliere woningtransacties, 2002 ¹⁾

	Aantal				Gemiddelde koopsom per akte			
	eengezinswoningen		appartementen		eengezinswoningen		appartementen	
	nov.	dec.	nov.	dec.	nov.	dec.	nov.	dec.
<i>1 000 euro</i>								
Groningen								
Oost-Groningen	145	178	8	13	144	147	152	135
Delfzijl e.o.	39	69	3	7	135	130	84	88
overig Groningen	239	308	109	121	160	166	105	115
totaal	423	555	120	141	152	155	108	115
Friesland								
Noord-Friesland	271	377	33	37	145	152	103	91
Zuidwest-Friesland	98	144	7	10	173	179	99	160
Zuidoost-Friesland	155	210	30	33	175	183	126	120
totaal	524	731	70	80	159	166	112	112
Drenthe								
Noord-Drenthe	175	206	17	29	182	185	127	116
Zuidoost-Drenthe	144	232	14	13	160	157	173	92
Zuidwest-Drenthe	89	126	10	18	198	197	110	120
totaal	408	564	41	60	178	176	139	112
Overijssel								
Noord-Overijssel	262	385	41	50	205	195	154	162
Zuidwest-Overijssel	116	128	33	24	200	203	121	150
Twente	466	664	98	107	183	179	129	117
totaal	844	1 177	172	181	190	192	133	134
Gelderland								
Veluwe	434	609	105	151	259	255	150	149
Achterhoek	243	374	26	29	203	216	165	160
Arnhem/Nijmegen	518	729	162	242	225	221	144	152
Zuidwest-Gelderland	196	292	14	18	232	232	182	167
totaal	1 391	2 004	307	440	232	232	149	152
Utrecht	908	1 228	329	452	264	256	168	163
Noord-Holland								
Kop van Noord-Holland	354	490	33	52	195	193	132	152
Alkmaar e.o.	221	274	57	62	216	233	145	165
IJmond	138	189	51	76	227	222	144	144
Agglomeratie Haarlem	123	176	134	163	371	286	162	170
Zaanstreek	123	180	33	48	189	184	126	138
Groot-Amsterdam	390	550	472	642	266	274	221	198
Het Gooi en Vechtstreek	209	269	75	81	314	318	173	171
totaal	1 558	2 128	855	1 124	248	244	191	182
Zuid-Holland								
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	249	386	137	162	260	260	180	181
Agglomeratie 's-Gravenhage	258	367	768	948	299	334	140	140
Delft en Westland	148	221	59	109	228	236	168	156
Oost-Zuid-Holland	262	321	57	100	233	236	157	156
Groot-Rijnmond	684	818	654	796	213	218	126	123
Zuidoost-Zuid-Holland	323	488	98	107	197	203	130	133
totaal	1 924	2 601	1 773	2 222	232	242	139	138
Zeeland								
Zeeuwsch-Vlaanderen	114	175	12	9	133	126	107	133
Overig Zeeland	281	322	21	37	169	175	137	123
totaal	395	497	33	46	158	158	126	125
Noord-Brabant								
West-Noord-Brabant	526	721	105	126	211	216	136	141
Midden-Noord-Brabant	356	522	52	63	246	225	148	165
Noordoost-Noord-Brabant	449	602	100	130	256	257	179	179
Zuidoost-Noord-Brabant	552	738	79	140	236	238	158	160
totaal	1 883	2 583	336	459	236	234	156	161
Limburg								
Noord-Limburg	204	274	38	38	189	189	112	113
Midden-Limburg	163	231	24	32	209	201	108	132
Zuid-Limburg	497	706	105	144	174	179	123	119
totaal	864	1 211	167	214	184	185	119	120
Flevoland	446	562	33	51	187	186	150	146
Totaal	11 568	15 841	4 236	5 470	218	219	152	150

¹⁾ Bestaande eengezinswoningen en bestaande en nieuwe appartementen (maximaal 2 objecten per transactie).

Bron: Kadaster.

Tabel 6.2
Vastgoedtransacties

	2002								
	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.–dec..
Aantal transacties									
Particuliere woningtransacties ¹⁾									
Eengezinswoningen	12 962	11 761	14 849	12 657	11 425	11 841	11 568	15 841	145 769
Appartementen	4 607	4 207	4 966	4 493	4 210	4 348	4 236	5 470	52 593
Overige transacties									
Eengezinswoningen	603	581	702	518	573	599	582	1 022	7 510
w.v. naar verkrijger									
particulieren	268	278	324	249	264	264	273	438	3 463
niet-particulieren	335	303	378	269	309	335	309	584	4 047
Appartementen	484	429	533	450	407	465	434	578	5 702
w.v. naar verkrijger									
particulieren	304	279	338	287	252	277	277	328	3 682
niet-particulieren	180	150	195	163	155	188	157	250	2 020
Overige woningen	582	556	649	556	581	614	551	838	6 882
w.v. naar verkrijger									
particulieren	499	464	548	485	515	529	474	654	5 797
niet-particulieren	83	92	101	71	66	85	77	184	1 085
Bouwterreinen	3 518	3 324	3 511	2 214	2 650	3 376	3 143	4 040	37 187
w.v. naar verkrijger									
particulieren	3 141	2 922	3 152	1 949	2 327	3 019	2 829	3 397	32 769
niet-particulieren	377	402	359	265	323	357	314	643	4 418
Bedrijfsmatig object	823	826	957	690	707	814	730	1 618	10 615
w.v. naar verkrijger									
particulieren	396	397	452	358	388	437	410	782	5 292
niet-particulieren	427	429	505	332	319	377	320	836	5 323
Agrarisch object	942	771	801	610	623	689	865	1 517	10 222
w.v. naar verkrijger									
particulieren	669	491	524	386	402	433	580	965	6 816
niet-particulieren	273	280	277	224	221	256	285	552	3 406
Meerdere soorten objecten	1 388	1 368	1 564	1 108	1 247	1 300	1 259	2 012	16 238
w.v. naar verkrijger									
particulieren	1 152	1 174	1 283	983	1 030	1 077	1 040	1 433	13 253
niet-particulieren	236	194	281	125	217	223	219	579	2 985
Transacties niet eerder genoemd	1 302	1 317	1 524	1 229	1 161	1 267	1 224	1 840	15 853
Totaal	27 211	25 140	30 056	24 525	23 584	25 313	24 592	34 776	308 571
Totale koopsom									
	mln euro								
Particuliere woningtransacties ¹⁾									
Eengezinswoningen	2 825	2 563	3 251	2 825	2 564	2 607	2 527	3 466	31 806
Appartementen	674	621	745	683	632	660	642	820	7 818
Overige transacties									
Eengezinswoningen	255	208	226	157	494	254	202	520	3 841
w.v. naar verkrijger									
particulieren	62	64	98	64	64	83	74	113	874
niet-particulieren	193	144	127	93	430	171	128	407	2 966
Appartementen	245	98	209	89	89	102	85	307	1 610
w.v. naar verkrijger									
particulieren	55	49	61	50	49	49	48	55	652
niet-particulieren	190	49	148	39	40	53	37	252	959
Overige woningen	136	136	156	138	152	159	144	296	1 845
w.v. naar verkrijger									
particulieren	110	93	111	107	100	100	96	151	1 217
niet-particulieren	26	43	45	31	52	59	49	145	629
Bouwterreinen	563	578	472	313	423	670	480	1 155	6 550
w.v. naar verkrijger									
particulieren	283	293	282	182	213	305	259	300	3 039
niet-particulieren	280	285	189	132	210	366	221	855	3 510
Bedrijfsmatig object	479	754	725	428	551	544	577	1 476	11 275
w.v. naar verkrijger									
particulieren	129	122	142	110	105	116	92	250	1 589
niet-particulieren	350	633	583	318	447	428	486	1 226	9 686
Agrarisch object	150	147	136	111	122	133	134	318	1 809
w.v. naar verkrijger									
particulieren	67	48	58	36	37	54	55	103	710
niet-particulieren	82	100	78	75	84	79	79	215	1 098
Meerdere soorten objecten	673	605	774	106	924	607	635	1 655	11 122
w.v. naar verkrijger									
particulieren	308	302	327	54	287	351	262	402	3 577
niet-particulieren	365	303	447	52	637	256	372	1 253	7 544
Transacties niet eerder genoemd	90	178	122	500	115	80	103	300	2 159
Totaal	6 089	5 888	6 815	5 351	6 067	5 817	5 530	10 314	79 834

¹⁾ Bestaande eengezinswoningen en bestaande en nieuwe appartementen (maximaal 2 objecten per transactie).

Bron: Kadaster.

Tabel 6.3
Totale koopsom vastgoedtransacties, 2002

	December								
	eengezins- woningen	apparte- menten	overige woningen	bedrijfs- matig	agrarisch	bouw- terrein	meerdere soorten	overig	totaal
<i>mln euro</i>									
Groningen									
Oost-Groningen	26	2	4	7	2	3	16	1	62
Delfzijl e.o.	9	1	1	1	0	1	5	0	17
overig Groningen	51	14	30	77	4	18	53	1	248
totaal	86	16	35	85	7	21	74	3	327
Friesland									
Noord-Friesland	57	3	14	9	6	7	13	3	113
Zuidwest-Friesland	26	2	5	3	3	3	3	1	45
Zuidoost-Friesland	38	4	7	12	9	8	11	1	91
totaal	122	9	27	25	17	18	27	5	249
Drenthe									
Noord-Drenthe	38	3	10	4	4	8	10	1	78
Zuidoost-Drenthe	37	1	6	8	5	2	4	1	63
Zuidwest-Drenthe	25	2	4	6	8	5	6	1	57
totaal	99	7	19	17	17	15	20	2	198
Overijssel									
Noord-Overijssel	75	8	19	27	17	11	20	5	182
Zuidwest-Overijssel	26	4	8	10	4	53	18	0	122
Twente	119	12	41	56	10	59	49	8	354
totaal	220	24	68	93	31	122	87	13	658
Gelderland									
Veluwe	156	22	52	61	8	64	50	11	424
Achterhoek	81	5	18	24	8	11	38	9	193
Arnhem/Nijmegen	161	37	38	46	5	13	50	6	355
Zuidwest-Gelderland	68	3	11	23	6	16	23	3	153
totaal	465	67	119	154	27	104	161	29	1 125
Utrecht	295	72	65	121	15	67	118	31	785
Noord-Holland									
Kop van Noord-Holland	95	8	16	19	16	10	20	4	188
Alkmaar e.o.	64	10	6	10	5	15	21	5	135
IJmond	42	11	31	9	1	10	5	3	112
Agglomeratie Haarlem	50	28	6	17	1	1	14	0	118
Zaanstreek	33	7	21	8	0	3	9	5	87
Groot-Amsterdam	151	127	148	90	12	376	227	65	1 194
Het Gooi en Vechtstreek	86	14	19	8	0	11	14	3	155
totaal	520	204	247	161	34	425	311	87	1 990
Zuid-Holland									
Agglomeratie Leiden en Bollenstreek	100	29	12	35	6	8	20	4	215
Agglomeratie 's-Gravenhage	123	133	51	78	1	17	53	14	468
Delft en Westland	52	17	13	16	36	30	63	6	233
Oost-Zuid-Holland	76	16	28	36	7	44	13	2	222
Groot-Rijnmond	178	98	101	88	4	68	139	12	688
Zuidoost-Zuid-Holland	99	14	11	28	3	18	12	10	196
totaal	628	307	216	281	58	185	300	49	2 023
Zeeland									
Zeeuwsch-Vlaanderen	22	1	17	6	4	3	8	2	62
Overig Zeeland	56	5	29	21	9	15	17	3	154
totaal	78	6	45	27	13	18	25	4	217
Noord-Brabant									
West-Noord-Brabant	156	18	68	104	8	44	74	14	485
Midden-Noord-Brabant	117	10	24	23	6	13	28	15	236
Noordoost-Noord-Brabant	155	23	64	41	14	21	40	7	366
Zuidoost-Noord-Brabant	176	22	34	158	12	38	47	6	493
totaal	604	74	190	326	40	116	188	42	1 580
Limburg									
Noord-Limburg	52	4	10	9	7	15	17	1	115
Midden-Limburg	46	4	10	25	2	6	28	2	124
Zuid-Limburg	126	17	33	18	4	15	79	29	321
totaal	224	26	53	52	13	37	124	32	561
Flevoland	104	7	35	32	27	25	51	2	284
Gespreide ligging	19	1	4	102	19	2	170	0	318
Totaal	3 466	820	1 123	1 476	318	1 155	1 655	300	10 314

Bron: Kadaster.

Verzekeraars en pensioenfondsen

Tabel 7.1
Nieuwe individuele levensverzekeringen

	Aantal polissen				Verzekerd kapitaal			
	2002				2002			
	okt.	nov.	dec.	jan.–dec.	okt.	nov.	dec.	jan.–dec.
Periodieke premiebetaling	<i>x 1 000</i>				<i>mln euro</i>			
Verzekeringen in geld								
hypotheek	6,5	6,1	6,0	63,3	648,3	594,1	570,6	6 014,5
pensioen uitgesteld	1,2	1,3	1,3	14,8	257,1	301,0	195,0	3 331,6
lijfrente uitgesteld	1,1	0,8	1,3	15,5	66,2	82,7	61,1	776,1
direct ingaande rente	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
levenslang bij overlijden	29,0	32,0	28,2	337,7	110,2	119,8	111,3	1 365,8
spaarverzekering	2,5	2,5	2,2	23,2	63,1	72,9	68,6	644,8
risicoverzekering	11,3	12,0	10,4	133,2	711,9	707,2	664,8	8 065,9
overige verzekeringen	0,3	0,4	0,3	3,7	8,1	12,2	10,9	109,5
totaal	52,0	55,1	49,8	591,4	1 864,8	1 889,9	1 682,3	20 308,2
Verzekeringen in beleggingseenheden								
hypotheek	10,6	11,5	11,0	127,1	1 166,6	1 216,9	1 168,2	13 166,1
pensioen uitgesteld	3,0	3,4	3,5	42,8	232,5	222,4	225,3	3 281,3
lijfrente uitgesteld	4,6	4,8	5,9	117,0	171,7	194,8	225,5	3 841,0
direct ingaande rente	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
levenslang bij overlijden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
spaarverzekering	11,8	10,5	10,7	165,1	289,3	344,9	268,8	3 432,8
risicoverzekering	0,3	0,3	0,4	3,7	18,8	20,5	28,8	266,2
overige verzekeringen	1,7	1,4	1,3	22,1	20,7	20,1	14,9	247,2
totaal	32,2	32,1	32,9	478,7	1 899,7	2 019,7	1 931,5	24 234,5
Premiebetaling ineens								
Verzekeringen in geld								
hypotheek	0,1	0,0	0,0	0,3	29,7	10,3	0,1	96,5
pensioen uitgesteld	0,2	0,2	0,3	2,8	77,2	41,5	45,6	344,3
lijfrente uitgesteld	2,6	3,6	4,3	45,6	142,7	127,5	115,3	1 528,2
direct ingaande rente	3,4	3,8	4,1	56,1	302,7	344,8	360,6	4 753,0
levenslang bij overlijden	0,6	0,7	0,5	6,3	1,7	2,2	2,1	21,0
spaarverzekering	0,3	0,2	0,4	5,1	10,0	10,3	9,3	143,3
risicoverzekering	0,9	1,0	1,0	14,1	64,1	69,2	59,8	855,8
overige verzekeringen	0,0	0,0	0,0	0,7	3,0	0,7	1,5	21,8
totaal	8,1	9,6	10,5	131,1	631,2	606,6	594,3	7 763,9
Verzekeringen in beleggingseenheden								
hypotheek	0,0	0,0	0,0	0,5	6,8	7,9	5,4	78,7
pensioen uitgesteld	0,1	0,1	0,3	2,0	4,8	6,6	4,8	82,4
lijfrente uitgesteld	2,1	2,3	6,7	41,4	39,0	45,9	58,7	661,7
direct ingaande rente	0,1	0,1	0,1	2,3	4,1	5,8	8,3	444,3
levenslang bij overlijden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
spaarverzekering	0,2	0,2	0,3	3,9	8,1	10,7	9,6	108,9
risicoverzekering	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4
overige verzekeringen	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	0,1	0,1	2,4
totaal	2,6	2,8	7,4	50,4	62,8	77,0	86,9	1 378,7
Totale individuele productie	94,9	99,6	100,5	1 251,7	4 458,6	4 593,3	4 295,1	53 685,7

Tabel 7.2
Nieuwe individuele levensverzekeringen, premie-inkomsten

	Premie periodiek				Premie ineens			
	2002				2002			
	okt.	nov.	dec.	jan.–dec.	okt.	nov.	dec.	jan.–dec.
Periodieke premiebetaling	<i>mln euro</i>							
Verzekeringen in geld								
hypotheek	9,3	8,8	8,4	87,5	5,5	4,8	6,4	58,9
pensioen uitgesteld	6,0	7,6	6,5	75,7	3,4	6,7	3,2	55,9
lijfrente uitgesteld	2,0	1,6	1,9	23,2	1,1	1,1	0,8	12,6
direct ingaande rente	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
levenslang bij overlijden	2,2	2,7	2,3	31,5	0,0	0,0	0,0	0,3
spaarverzekering	2,6	2,3	2,7	25,6	0,5	0,5	0,9	9,0
risicoverzekering	3,6	3,3	2,8	37,5	0,0	0,0	0,0	0,3
overige verzekeringen	0,3	0,2	0,2	2,8	0,0	0,0	0,0	0,0
totaal	26,0	26,5	24,8	283,9	10,5	13,0	11,3	137,2
Verzekeringen in beleggingseenheden								
hypotheek	24,0	25,6	24,9	269,2	13,6	15,7	11,0	160,3
pensioen uitgesteld	7,8	8,4	6,7	103,6	5,5	3,8	13,9	66,8
lijfrente uitgesteld	7,0	7,1	9,6	154,9	3,7	3,4	8,2	69,3
direct ingaande rente	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
levenslang bij overlijden	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
spaarverzekering	14,9	18,1	13,0	196,2	8,6	3,2	9,4	138,1
risicoverzekering	0,3	0,2	0,4	3,8	0,1	0,0	0,0	0,9
overige verzekeringen	1,1	0,2	1,4	17,3	1,3	1,1	0,9	20,4
totaal	55,2	59,8	56,2	746,0	32,8	27,3	43,4	455,7
Premiebetaling ineens								
Verzekeringen in geld								
hypotheek					8,3	3,2	0,0	25,8
pensioen uitgesteld					34,0	26,8	27,2	215,8
lijfrente uitgesteld					86,2	98,2	81,7	974,9
direct ingaande rente					180,2	177,7	182,5	2 598,6
levenslang bij overlijden					3,2	3,8	2,6	27,8
spaarverzekering					6,2	5,4	5,4	75,8
risicoverzekering					3,2	3,6	3,0	36,1
overige verzekeringen					3,1	1,3	0,7	17,6
totaal					324,4	319,9	303,1	3 972,5
Verzekeringen in beleggingseenheden								
hypotheek					1,8	2,1	1,7	26,8
pensioen uitgesteld					3,4	3,8	5,5	52,5
lijfrente uitgesteld					24,9	31,2	48,8	486,9
direct ingaande rente					9,2	6,4	6,4	136,2
levenslang bij overlijden					0,0	0,0	0,0	0,0
spaarverzekering					7,3	10,9	7,3	107,1
risicoverzekering					0,0	0,0	0,0	0,0
overige verzekeringen					0,5	0,4	1,2	6,0
totaal					47,1	54,9	71,0	815,6
Totale individuele productie	81,2	86,3	81,0	1 030,0	414,9	415,2	428,8	5 381,2

Tabel 7.3
Nieuw spaarkasinschrijvingen

	Spaarkasovereenkomst				Verzekeringsovereenkomst			
	2002				2002			
	okt.	nov.	dec.	jan.-dec.	okt.	nov.	dec.	jan.-dec.
Aantal contracten	<i>x 1 000</i>							
Hypotheek	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,1
Pensioen uitgesteld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lijfrente uitgesteld	0,4	0,2	0,6	10,7	0,4	0,2	0,6	10,7
Ongeclausuleerd	2,7	1,3	1,3	28,4	2,7	1,3	1,3	28,4
Totaal	3,1	1,5	1,9	39,2	3,1	1,5	1,9	39,2
Ingeschreven bedrag	<i>mln euro</i>							
Hypotheek	0,2	0,1	0,0	1,5				
Pensioen uitgesteld	0,1	0,0	0,0	0,2				
Lijfrente uitgesteld	19,1	10,1	23,8	487,5				
Ongeclausuleerd	26,7	12,3	18,0	360,5				
Totaal	46,0	22,4	41,9	849,7				
Storting/premie periodiek								
Hypotheek	0,0	0,0	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensioen uitgesteld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lijfrente uitgesteld	0,3	0,2	0,5	8,4	0,1	0,0	0,1	1,5
Ongeclausuleerd	1,3	0,6	0,9	16,6	0,2	0,1	0,1	1,8
Totaal	1,7	0,8	1,3	25,0	0,2	0,1	0,1	3,3
Storting/premie ineens								
Hypotheek	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Pensioen uitgesteld	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Lijfrente uitgesteld	0,1	0,0	0,3	2,2	0,0	0,0	0,0	0,3
Ongeclausuleerd	0,5	0,0	0,1	4,7	0,0	0,0	0,0	0,5
Totaal	0,6	0,0	0,4	7,0	0,1	0,0	0,1	0,9

Tabel 7.4
Rendementsmaatstaven levensverzekeraars

	2002										2003		
	maart	april	mei	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	maart
	%												
Rendement u	4,77	4,91	5,02	5,10	5,08	4,97	4,81	4,62	4,46	4,36	4,29	4,18	3,98
Rendement t	4,90	5,11	5,23	5,35	5,33	5,21	4,95	4,69	4,52	4,54	4,59	4,55	4,29
Rendement s	5,53	5,60	5,67	5,74	5,76	5,73	5,64	5,49	5,34	5,30	5,30	5,32	5,20

Bron: Centrum voor Verzekeringsstatistiek CVS.

In de voorgaande 12 maanden

Banken

Banken van grote betekenis in economie okt. '00

Sparen en lenen

Bijna een kwart minder woninghypotheken in 2000 aug. '01
In 2001 flink gespaard maart '02
Voor 5,5 miljard euro in het rood juli '02

Geldmarkt

Ruime stijging koopkracht werknemers in 2000 mei '02

Amsterdamse Effectenbeurs

Aandelen bouw uitschieter op Damrak in eerste kwartaal 2002 mei '02
Aandelen hard onderuit in tweede kwartaal aug. '02
Recordverlies op Damrak okt. '02
Lagere winst in 2001 voor de financiële beursnv's okt. '02
2002 slechtste beursjaar na Tweede Wereldoorlog jan. '03

Verzekeraars

Lange-termijnontwikkeling en seizoenspatroon in nieuwe levensverzekeringen jan. '02
Markt voor levensverzekeringen niet gegroeid maart '02
Verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen in 2001 sept. '02

Pensioenfondsen

Negatief resultaat voor pensioenfondsen in 2000 maart '02
VUT-fondsen staan onder druk door vergrijzing mei '02
Verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen in 2001 sept. '02

Institutionele beleggers

Institutionele beleggingen nog niet op oude niveau april '02
Waardedaling beleggingsportefeuille beleggingsinstellingen juli '02
Institutionele beleggingen meer dan 5 procent gestegen juli '02
Dalende aandelenkoersen zetten institutionele beleggers onder druk aug. '02

Institutionele beleggingen eerste halfjaar 2002 door koersverliezen nauwelijks gestegen okt. '02
Institutionele beleggers gematigd positief over vastgoed nov. '02

Woningbezit

Woningmarkt ontspant juni '02
Woningwaarde stijgt fors juni '02
ING Real Estate nieuwe koploper in Vastgoed-marktranglijst dec. '02
Vastgoed 1,2 biljoen euro waard jan. '03
Minder bouwvergunningen voor woningen jan. '03

Overheidsfinanciën

Geringe stijging waterschapsheffingen in 2002 maart '02
Gevestigde staatsschuld stabiel in 2001 april '02
Product- en bedrijfsschappen hielden over in 2000 april '02
Groeivertraging maakt euronormen knellend april '02
Lagere overheden zorgen voor daling EMU-schuld in 2000 met ruim twee miljard euro april '02
Waterschappen investeren 0,7 miljard euro in 2000 mei '02
Overschot overheid nagenoeg verdampt in 2001 aug. '02
EMU-saldo decentrale overheden in 2001 nog positief aug. '02
Gemeentelijke samenwerking kost vijf miljard euro in 2000 sept. '02
Financiële mogelijkheden beperkt door plannen afschaffen OZB sept. '02
Naar kwartaalrekeningen van de overheid sept. '02
Rijk komt in 2001 weer tekort okt. '02
Verkeer, vervoer en welzijn belangrijkste taken van provincies in 2000 nov. '02
Nieuwe kwartaalreeks belastingcijfers nov. '02
Overheidsuitgaven voor land-en vaarwegen in 2000 licht gestegen nov. '02
Rijk en gemeenten grootste geldschietters op gebied van kunst, cultuurbeheer en -verspreiding, sport en recreatie dec. '02
Hogere opbrengst gemeentelijke heffingen in 2003 febr. '03
Vaste activa gemeenten driekwart van totale balans-waarde febr. '03

Diverse onderwerpen

Heeft de euro in 2001 invloed op de inflatie febr. '02
De opbouw van de inflatie in januari 2002 maart '02
Inflatie voelt hoger juni '02
Waarom voelt de inflatie zo hoog? juli '02
Prijskaartjes sinds de komst van de euro okt. '02
Meer geld uit de muur febr. '02

Trefwoordenregister

Aandelen, indexcijfers	34	Koersindex aandelen	34
Aandelen, rendementen	34	Koersindex obligaties	38
AEX-index	36	Koerswaarde aandelen	33
Bankbrieven	30	Koopsom vastgoed	38
Banken, balans	22	Krediet, consumptief	24, 25
Beleggingsfondsen, indexcijfers	35	Levensverzekeringen, nieuwe	43, 44
Beroep op de kapitaalmarkt	32	Liquiditeitenmassa	23
Besparingen	24	M3	23
Beursindexcijfers	34, 35, 36, 39	Mfi	22
Beursindexcijfers obligaties	39	Midkap-index	36
Beurswaarde aandelen	33	Monetair financiële instellingen, balans	22
Buitenlandse markten	28, 31, 36	Obligatie-emissies	31, 32
Cardmaatschappijen	24, 25	Obligaties, indexcijfers	39
CBS/MoneyView index	35	Obligaties, rendementen	30, 39
CBS/NIB-index	36	Onderhandse leningen, rente	30
CBS/SBV-index	36	Optiebeurs, omzet	37
CBS/Stroeve-index	38	Pandbrieven	30, 31
CBS/MIT(S)-index	36	Persoonlijke leningen	24
Consumentenprijsindex	20	Polissen levensverzekeringen	43
Consumptief krediet	24, 25	Postorderbedrijven	24, 25
Daggeldrente	28	Prijsindex consumptie	20
Deposito's	22, 24	Productenprijzen	20
Deposito's, rente op Euro-gulden -	28	Prolongatierente	28
Dollarkoers	29	Promessedisconto	28
Effectenbeurs, omzet	33	Rendement aandelen	34
Effectief rendement	30	Rendement obligaties	39
Emissies	31, 32	Repo	23
Euro-rendement	31	S-rendement	45
Euribor	28	Spaargelden	24
FTSE Eurotop-100 index	36	Spaarkassen, nieuwe inschrijvingen	45
Financieringsmaatschappijen	24, 25	Spaarrekeningen	24
Geldhoeveelheid	23	Staatsleningen	30, 39
Geldmarktrente	28	Studieleningen, rente op	28
Goudprijs	29	T-rendement	45
Heffingsrente belastingdienst	28	U-rendement	45
Herbeleggingsindex aandelen	34	Vastgoedfondsen	35
Herbeleggingsindex obligaties	38	Vastgoedtransacties	41, 42
Herbouwkosten van woningen	20	Voorschotrente	28
Hypotheekrente	30	Vreemde valuta	29
Hypotheken	26, 27	Wettelijke rente	28
Invorderingsrente belastingdienst	28	Wisselkoersen	29
Kapitaalmarktberoep	31	Woninginboedels	20
Kapitaalmarktrente	30	Woningtransacties	40

Andere CBS-publicaties

Statistisch Jaarboek

Dit boek bevat cijfers over alle aspecten van de Nederlandse samenleving: bevolking, inkomen, economie, prijzen, financiële markten, milieu en vele andere onderwerpen. Het verschijnt jaarlijks in januari.

Jaarlijks, 569 blz., € 25,-, incl. StatLine cd-rom.

ISSN 0924-2686. Kengetal A-26.

Statistisch bulletin

Het Statistisch bulletin verschijnt wekelijks met de meest recente uitkomsten van alle statistische onderzoeken van het CBS. Het abonnement omvat tevens het maandelijks Conjunctuurbericht. Hierin wordt de actuele stand van zaken in de Nederlandse economie met behulp van korte en krachtige analyses en grafische presentaties getoond.

Wekelijks, ca. 10 blz., € 72,25 per jaar.

ISSN 0166-9680.

De Nederlandse Economie

Met deze publicatie beoogt het CBS op prettig leesbare wijze een breed en samenhangend overzicht te geven van de economie in Nederland. Behalve financieel-economische ontwikkelingen komen ook de arbeidsmarkt, bevolking, welzijn, milieu en regionale onderwerpen aan de orde. Door Nederland te spiegelen aan het buitenland, wordt bovendien de internationale positie van ons land belicht.

Jaarlijks, 236 blz., € 13,90.

ISSN 1386-1042. Kengetal P-19.

Kennis en economie 2001

Kennis wordt tegenwoordig als de vierde productiefactor gezien naast de traditionele factoren: land, arbeid en kapitaal. In de publicatie Kennis en economie 2001 staan de uitkomsten van de R&D-enquête over 1999 centraal. Naast de vergelijking met Nederlandse gegevens van voorgaande jaren, worden de uitkomsten ook in een internationaal perspectief geplaatst: de cijfers van andere landen binnen de EU en de OESO worden hier ook gepresenteerd.

Jaarlijks, 200 blz., € 28,50.

ISBN 903572955 2. Kengetal K-300.

Nationale Rekeningen

Deze publicatie geeft een compleet overzicht van de stand en de ontwikkeling van onze economie. Bevat gedetailleerde gegevens over de bedrijfstakken, over groepen producten en over ondernemingen, huishoudens en de overheid.

Jaarlijks, 248 blz., € 41,50.

ISSN 0168-3489. Kengetal P-2.

De Nederlandse conjunctuur

Met de in 2000 opgestarte publicatie De Nederlandse conjunctuur wordt op basis van de vele CBS-conjunctuurgegevens een gedetailleerd, samenhangend overzicht gegeven van de recente ontwikkelingen in de Nederlandse economie. De samenhang wordt onder andere bereikt door het gebruik van de uitkomsten van de Kwartaalrekeningen, die een systematische beschrijving van de economie geven.

Kwartaal, € 34,85 per jaar.

ISSN 1566-3191. Kengetal: P-104.

Assurantie Jaarboek

Het Assurantie Jaarboek geeft alle statistische informatie die voor de verzekeringsbranche onontbeerlijk is. Verzekeraars, distributie, en de zakelijke-/particuliere markten: demografie, ziekteverzuim, brandschade, sterftekansen, betaalde premies, etc. Het verschijnt jaarlijks in november.

Jaarlijks, 210 blz., € 51,05

Uitg. Kluwer BedrijfsInformatie, tel. (0570) 67 33 30.

Teletekst

Conjunctuurinformatie en de meest recente CBS-persberichten staan op pagina 506 en 507 van NOS-Teletekst.

Internet

De CBS-website is te bereiken via <http://www.cbs.nl>. De site bevat statistische kerncijfers over de Nederlandse samenleving. Actuele statistische uitkomsten staan in persberichten die kunnen worden gedownload.

StatLine

StatLine is de gratis elektronische centrale databank van het CBS. In StatLine vindt u statistische informatie in de vorm van tabellen, teksten en grafieken.

Alle resultaten kunt u bekijken, printen of exporteren. StatLine bevat tevens tijdreeksen over vele maatschappelijke en economische onderwerpen, over de regio en de conjunctuur. U kunt StatLine vinden op onze website: <http://www.cbs.nl> of direct via: <http://statline.cbs.nl>

StatLine op cd-rom

StatLine is tegen geringe kosten ook op cd-rom te bestellen. U kunt StatLine dan op een intranetomgeving plaatsen of gebruiken op een computer zonder internetverbinding.

10 keer per jaar, € 87,65 per jaar, € 10,75 per exemplaar.

Kengetal: A159cd.

De publicaties van het CBS kunnen besteld worden bij de bestelservice van het CBS te Heerlen, tel. (045) 570 70 70, fax (045) 570 62 68 of e-mail verkoop@cbs.nl of via de boekhandel.

Alle publicaties zijn ter inzage of kunnen in bruikleen worden verkregen bij de bibliotheek van ons Bureau in beide vestigingen. Tevens is in beide vestigingen een boekwinkel waar alle publicaties tegen contante betaling kunnen worden gekocht.